

PŘIPRAVOVANÉ AKCE

12. 4. So	Členská schůze - shromáždění delegátů SCHOK z.s.
26. 4. So	Ratibořice, Ovčácké slavnosti v Babiččině údolí, krajský den Královéhradeckého sdružení, NT beranů a kozlů pro vystavující
27. - 30. 4. Ne - St	Národní výstava hospodářských zvířat, Brno
01. 5. Čt	NT plemenných beranů a kozlů na Zlobici
10. 5. So	NT plemenných beranů šumavská ovce, Michlova Hut'
16. 5. Pá	Setkání Klubu chovatelů ovcí zwartbles
17. 5. So	NT plemenných beranů a kozlů Košariska
21. 5. St	NT plemenných beranů Abertamy
23. 5. Pá	NT plemenných beranů Úborsko, penzion u Jandů
31. 5. So	NT plemenných beranů a kozlů Strakonice
31. 5. So	NT plemenných beranů a kozlů Královéhradeckého kraje, Náchod
07. 6. So	Selský deň Vrbětice, Mistrovství republiky ve stříhání ovcí, Mistrovství Valašska v ručním stříhání ovcí
14. 6. So	ENT plemenných beranů vřesové ovce, NT plemenných beranů a kozlů Sedčany
20. 6. Pá	Klasifikace plemenných beranů texel ze stáje, Hrusice

AKTUALITY

Zkoušky na Maedi-Visnu u ovcí a Artritidu a encefalitidu u koz - tříletý režim vyšetření

OVCE: Upozorňujeme chovatele na tříletý cyklus vyšetření. Chovatelé, kteří prováděli vyšetření na Maedi-Visnu naposled během roku 2022, mají povinnost je zopakovat během letošního roku 2025. Toto vyšetření se provádí jednou za tři roky a je hrazeno chovatelem. *Tedy pokud poslední vyšetření proběhlo např. v září 2022, je třeba během září 2025 vyšetření provést.*

KOZY: Upozorňujeme chovatele na tříletý cyklus vyšetření. Chovatelé, kteří prováděli vyšetření na artritidu a encefalitidu naposled během roku 2022, mají povinnost je zopakovat během letošního roku 2025. Toto vyšetření se provádí jednou za tři roky a je hrazeno chovatelem. *Tedy pokud poslední vyšetření proběhlo např. v září 2022, je třeba během září 2025 vyšetření provést.*

Zvýhodněné vstupné na ANIMAL TECH / NVHZ

Vážení chovatelé,

rádi bychom Vás jménem Svazu chovatelů ovcí a koz z.s. pozvali do Brna na Výstavu hospodářských zvířat od 27. do 30. dubna 2025 (neděle-středa). Najdete nás v pavilonu P. Pro nákup vstupenky za zvýhodněnou cenu 100 Kč využijte níže uvedený návod a zaplatte online.

Promo kód: RHEMTJ6B58 (hromadný kód)

Postup registrace firemní pozvánky:

- jděte na www stránky animaltech.cz nebo vystavamyslivosti.cz
- klikněte na banner "REGISTRACE NÁVŠTĚVNÍKŮ"
- vyberte veletrh podle pozvánky
- vyplňte zobrazený formulář a odešlete

Po registraci a platbě online Vám pořadatel veletrhu emailem zašle voucher ve formátu PDF, který si vytiskněte. PDF pak použijte na turniketech u vstupu na veletrh. Vstup na veletrh lze uplatnit i v případě PDF uloženého v mobilním zařízení.

V případě problémů s registrací vstupenky, volejte na Helpdesk tel.: +420 541 152 983

OBSAH

Kontakty	2
Úvodník	
Úvodník	3
Ze života Svazu	
Výsledky KU ovcí a koz v ČR za rok 2024	3
Výsledky KU koz za rok 2024	8
Reprodukční výkonnost jednotlivých stád ovcí v kontrole užitkovosti v roce 2024	24
Aukční přehlídky plemenných kozlů v roce 2024	27
Produkce plemenných beranů 2024	29
Nové linie beranů zaregistrované v roce 2024	41
NT na plemenné berany a kozly v roce 2025	42
Krajské členské shromáždění pro MSK	43
Východofríská ovce - založíme klub?	45
Z domova	
Jak se povedl den pro chovatele koz v Královéhradeckém kraji?	46
Jak je u nás	
Kozí farma Zerlina	47
Vlna z Přestání	49
Ocenění Pestrá krajina 2024 - manželé Velíkovi	52
Pořád je co se učit	
Zdravé paznehty: klíč k pohodě ovcí a koz & nový dotační program	53
Veterinář nám radí	
Shrnutí řešení projektu QK1910082 z pohledu paratuberkulózy	55
Možnosti asistované reprodukce pro chovatele malých přežvýkavců	57
Inspirace z Velké Británie	
Období bahnění - hygiena, mlezivo a dokrmování, tipy pro dobrou praxi	59
Vlnašské tvořivé okénko	
Kolíkový stav	62
Reportáž ze schůzky Klubu zpracovatelů vlny a dalších přírodních materiálů	63
Čtenáři nám píší	
Trochu jiný pohled na chov ovcí	65
Úřední deska	
Metodika kontroly zdraví zvířat a nařízené vakcinace na rok 2025	65
Zápis z jednání RPKO	68
Zápis z jednání RPKK	71
Připravované akce	
Ratibořické ovčácké slavnosti	73
Selský deň	74
Společenská rubrika	
Šedesátiny paní Michaely Kvisové	75
Sedmdesátiny Jiřího Denka	75
Inzerce	76

Svaz chovatelů ovcí a koz z.s.

Chovatelů 500, 252 09 Hradištko
e-mail: info@schok.cz, www.schok.cz
IČO 63109859, DIČ CZ 63109859
Bankovní spojení: Raiffeisenbank 6653093002/5500
Datová schránka: vx7rcqj

vedení plemenných knih ovcí

Zlobice ev. č. 55, 666 03 Malhostovice
Hana Vystrčilová, tel.: 777 754 801
e-mail: pkovce@schok.cz

vedení plemenných knih koz

Chovatelů 500, 252 09 Hradištko
Šárka Kořínková, tel.: 777 754 813
e-mail: pkkoz@schok.cz

Předsednictvo SCHOK z.s.

Předseda

Ing. Richard Konrád, tel.: 777 754 802,
e-mail: konrad@schok.cz

1. místopředseda

Ing. Tomáš Klíma, tel.: 602 321 507,
e-mail: klima@schok.cz

2. místopředseda

Ing. Roman Ciešlar, tel.: 777 754 823,
e-mail: cieslar@schok.cz

Ředitel

Ing. Jiří Huml, tel.: 777 754 821, e-mail: huml@schok.cz

Spolková rada SCHOK z.s.

Ing. Richard Konrád, Ing. Tomáš Klíma, Ing. Roman Ciešlar

Středočeský kraj

Petr Kříž, tel.: 603 825 187, e-mail: ovce.pk@seznam.cz

Jihočeský kraj

Ing. Jan Vejčík, tel.: 721 100 001, e-mail: info@puvodnivalaska.cz

Plzeňský a Karlovarský kraj

Ing. Václav Kovář, tel.: 725 990 159, e-mail: info@arbo.com.cz

Ústecký kraj

Jan Hála, tel.: 777 826 300, e-mail: uestecky@schok.cz

Liberecký kraj

Josef Pulíček ml., tel.: 723 063 442,
e-mail: josef.pulicek2@farmapencin.cz

Královéhradecký kraj

Milada Kvirencová, tel.: 604 706 642,
e-mail: milada.kvirencova@seznam.cz

Pardubický kraj

Michaela Kvisová, tel.: 777 664 636,
e-mail: info@romanovsheep.cz

Vysočina

Ing. Marie Jahodová, tel.: 606 314 379,
e-mail: marie.jahodova@email.cz

Jihomoravský kraj

Ing. Jiří Huml, tel.: 777 754 821,
e-mail: huml@schok.cz

Zlínský kraj

Pavel Slovák, tel.: 606 951 454, e-mail: slovak.pavel@volny.cz

Moravskoslezský kraj

Martin Carbol, tel.: 724 838 791, e-mail: 321.martin@seznam.cz

Předseda PKO

Mgr. Bc. Milan Daďourek, tel.: 775 239 692,
e-mail: dadourek@schok.cz

Předseda PKK

Ing. Ladislav Strnad, Ph.D., tel.: 777 754 855,
e-mail: strnad@schok.cz

Revizní komise Svazu chovatelů ovcí a koz z.s.

Předseda

Mgr. Ján Kováč, tel.: 777 754 808, e-mail: kovac@schok.cz

Členové RK

Ing. Nikola Havrdová, tel.: 607 592 105, e-mail: havrdn@fzt.jcu.cz
Ing. Petr Kotlaba, tel.: 731 159 641, e-mail: kotlaba@agrotrans.cz
Radek Říha, tel.: 728 492 496, e-mail: radek.riha71@gmail.com
Stanislav Zámečník, tel.: 602 733 627,
e-mail: stanislav.zamecnik@seznam.cz

ZPRAVODAJ SVAZU CHOVATELŮ OVCÍ A KOZ z.s.,

vydává:

Svaz chovatelů ovcí a koz z.s., zapsán ve spolkovém registru Městského soudu v Praze, oddíl L, vložka 74909,
redakce: SCHOK z.s., Zlobice ev. č. 55, 666 03 Malhostovice, www.schok.cz, e-mail: info@schok.cz,
evidováno u Ministerstva kultury ČR pod č. MK ČR E 12925
ISSN 1213-371X

Neprodejně! Zpravodaj je určen členům Svazu chovatelů ovcí a koz z.s.,
roční členský příspěvek SCHOK z.s. je 450 Kč, příspěvky na rok 2025 můžete poukázat na účet Svazu u Raiffeisenbank
6653093002/5500 (variabilní symbol Vám bude přidělen po dohodě s redakcí – Vlasta Konrádová)
nebo je zaplatit složenkou.

Redakce zpravodaje nezodpovídá za obsah inzerátů.

Redakční rada:

Ing. Richard Konrád, Ing. Vít Mareš, Ing. Jiří Huml, Ing. Tomáš Klíma,
Ing. Roman Ciešlar, Mgr. Bc. Milan Daďourek, Ing. Ladislav Strnad, Ph.D., Mgr. Iva Oukropcová – redaktor

Grafická úprava a tisk:

SET SERVIS centrum reklamy a tisku s.r.o., Helvíkovice 113, 564 01 Žamberk, e-mail: studio@setservis.cz, www.setservis.cz

Distribuce:

5P Agency, Pražákova 876/66, 639 00 Brno
Do tisku předáno 11. 3. 2025, náklad 1 150 ks
Uzávěrka příštího čísla: 20. 5. 2025

■ ÚVODNÍK

Vážené chovatelky, vážení chovatelé,

dovoluji si vás pozdravit v nejtěžším chovatelském období, tj. čase porodů a odchovů mláďat. Věřím, že i v tak těžkém období si každý najde svou chvílku pro přečtení Zpravodaje. Většina našich Krajských sdružení má za sebou i Krajská shromáždění, která všichni využili k setkání a nasbírání nových podnětů a zkušeností. V letošním roce nás čeká Národní výstava hospodářských zvířat v Brně v termínu 27. 4. - 30. 4. I přes chovatelsky nepříznivý termín tímto zvu všechny chovatele k návštěvě Brna a prohlídku kolekcí plemen ovcí a koz.

Letos se poprvé podávala žádost v novém dotačním titulu 20.G. Zlepšení životních podmínek v chovu ovcí a koz. Letošní rok je specifický v tom, že žádost na tento rok se podávala v lednu a žádost na rok 2026 se bude podávat v září letošního roku. V letošním roce je zkrácené sledované období, a proto jsou na letošní rok i krácené dotační sazby. Na příští rok je možné podávat žádost na tři dotační tituly 20.G.a., 20.G.b., 20.G.c., a proto věřím, že každý chovatel si najde svou variantu a tento dotační titul využije.

V této době čeká na schválení novela vyhlášky č. 176/2023 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činnostech. Tato novela má ve svém § 33 Odborné veterinární úkony prováděné chovatelem hospodářských zvířat Odst. 1 novelizovaný bod g) chovatel je oprávněn provádět neinvazivní veterinární úkony, které je možné provádět bez znecitlivění, včetně ošetření paznehtů ovcí a koz. Tím dojde k nápravě při ošetřování paznehtů ovcí a koz a budou

je smět provádět chovatelé. Schválením této vyhlášky se naplní mnohaleté vyjednávání, vysvětlování a přesvědčování úředníků MZe, SVS a následně i politiků napříč politickým spektrem. Původní termín schválení byl nastaven na 1. 1. 2025 a já i vedení Svazu jsem doufal, že touto dobou už bude vyhláška schválena, ale nyní musíme netrpělivě na její schválení čekat.

Na závěr chci všem ještě jednou popřát mnoho zdravých a silných jehňat a kůzlat, hodně sil na nadcházející období a zdraví vám i vašim ovečkám a kozám

Ing. Tomáš Klíma

■ VÝSLEDKY KONTROLY UŽITKOVOSTI OVCÍ A KOZ V ČR ZA ROK 2024

Kontrola užítkovosti (KU) ovcí a koz se provádí v souladu se zákonem 154/200 Sb. a stanoveným šlechtitelským programem Svazu chovatelů ovcí a koz z.s. K základním ukazatelům patří vedle údajů o reprodukci zapojených jedinců a stád také sledování růstových schopností u všech plemen ovcí a masných plemen koz (sleduje se váha odchovaných jehňat a kůzlat ve 100 dnech věku), sledování jatečné hodnoty masných plemen ovcí a koz (provádí se ultrazvukové měření hloubky zádového svalu a výšky podkožního tuku) a sledování mléčné užítkovosti u dojených plemen ovcí a koz, které bylo prováděno upravenými metodami AC - kontrola po provedeném odstavu kůzlat nebo jehňat a EC - kontrola prováděna u koz bez odstavu kůzlat (provádí se měsíční měření nadojeného mléka a provádí se rozbor obsahu mléčných složek - bílkovin, tuku a laktózy).

Získané údaje slouží ke stanovení plemenných hodnot jednotlivých plemenných ovcí a koz a jsou využívány při vyhodnocení kontroly dědičnosti.

V roce 2024 tuto činnost v chovu ovcí prováděly dvě oprávněné organizace: Svaz chovatelů ovcí a koz z.s. a Dorper asociace CZ, z.s. (od této oprávněné osoby údaje nemáme). Kontrolu užítkovosti koz prováděl Svaz chovatelů ovcí a koz z.s.

Počty ovcí v kontrole užítkovosti od roku 2020 do roku 2023 klesaly. V roce 2020 bylo v KU 19044 kusů (17078 bahnic, 1966 jehnic). V roce 2021 došlo k největšímu poklesu stavů ovcí o 2305 kusů. V KU bylo zařazeno 16739 kusů (15558 bahnic, 1181 jehnic). Další roky již byl pokles stavů menší: 2022 16070 kusů (14646 bahnic, 1424 jehnic), 2023 15093 kusů (14134 bahnic, 959 jehnic). Za tyto roky stavy poklesly o téměř 4000 kusů. Příčin, proč k tomu došlo, je mnoho. Rok 2024 přeci jen přináší zlepšení. Stav ovcí v KU narostl na 16261 kusů (13050 bahnic, 3211 jehnic), což je nárůst o 1168 kusů. Důvodem zastavení poklesu je nastavení různých dotačních programů, které se podařilo na MZe vyjednat a prosadit.

Tab. 1 Vývoj výsledků kontroly užítkovosti ovcí ČR v letech 2000/2024

Rok	Počet stád	Počet bahnic ks	Oplodnění v %	Plodnost v %	Intenzita v %	Odchov v %	Přírůstek jehňat g	Stříž vlny v kg
2000	387	14 779	86,9	149,1	129,5	110,0	236	4,2
2001	460	18 015	87,8	148,8	130,7	110,8	240	3,9
2002	504	20 297	89,4	149,7	133,8	113,1	235	4,0
2003	545	25 704	85,7	151,6	129,9	110,0	234	4,0
2004	543	25 637	87,2	149,5	130,3	111,2	243	4,1
2005	544	25 162	84,9	152,3	129,3	110,4	240	4,2
2006	530	24 885	86,5	154,6	133,7	115,0	244	4,5
2007	484	23 348	91,3	159,3	145,6	130,6	252	4,2
2008	469	22 932	89,9	156,5	140,7	122,5	244	4,2
2009	452	23 070	88,3	155,9	137,7	122,1	239	3,8
2010	445	21 551	89,2	155,3	138,5	121,9	247	4,7
2011	465	21 317	90,3	161,2	145,6	126,6	256	2,5
2012	485	23 217	91,2	158,0	144,1	125,4	252	1,2*
2013	507	22 632	90,0	156,9	141,2	123,0	243	1,1*
2014	529	23 553	91,5	159,4	145,9	130,3	250	-
2015	538	23 735	90,2	160,1	144,4	129,1	244	-
2016	527	23 686	90,4	160,1	144,7	127,7	244	-
2017	528	22 491	88,5	160,2	141,7	122,4	243	-
2018**	747	20 791	92,1	161,2	148,5	129,9	244	-
2019**	676	18 390	90,1	154,5	139,2	121,1	244	-
2020**	601	17 078	90,1	157,7	142,0	124,0	243	-
2021**	593	15 558	88,5	155,0	137,2	119,1	247	-
2022**	561	14 646	90,5	160,8	145,5	127,1	246	-
2023**	526	14 134	88,5	159,5	141,2	119,9	245	-
2024**	529	13 050	89	157,3	140	121,5	235	-
Index 2023/2000 %	-	88,3	102,4	105,4	108,1	110,5	99,6	-

* plemeno shetlandská ovce

** plemena započítána i ve společných stádech

Počty bahnic v KU nám od roku 2020 také klesají až na 13 050 ks bahnic v roce 2024.

K největšímu poklesu početních stavů v rámci jednotlivých

plemen došlo u kombinovaných plemen: romney, merinolandshaf, clun forest, šumavská ovce a plodného plemene ovce romanovské.

Největší pokles za období 2020 až 2024

Plemeno	Počet ks/stád v roce 2020	Počet ks/stád v roce 2024	Rozdíl	%
R	803/35	288/22	-515	64
ML	725/16	263/8	-462	64
CF	388/30	234/21	-154	40
K	2516/38	1644/34	-872	35
S	2052/34	1411/27	-641	31

K největšímu nárůstu početních stavů došlo u plemene ouessantská ovce a východofríské ovce.

Plemeno	Počet ks/stád v roce 2020	Počet ks/stád v roce 2024	Rozdíl	%
OU	148/19	308/39	+160	108
VF	221/20	501/15	+280	127

V roce 2024 byla zrušena kontrola užitkovosti u plemene racka a došlo ke spojení plemene slovenská dojná ovce se syntetickou dojnou linií.

Stále přetrvává nízký počet bahnic v jednotlivých stádech, která jsou v kontrole užitkovosti, což značně zvyšuje náklady na tyto služby.

Ve sledovaných užitkových vlastnostech reprodukce - plodnost na obahněnou, intenzita, odchov i růstové schopnosti jehňat mají dlouhodobý pozitivní trend. Produkce potní vlny,

jako nepovinný ukazatel, se přestal sledovat. Svaz chovatelů ovcí a koz z.s. chce při realizaci šlechtitelských programů jednotlivých plemen zvýšit důraz na kvalitu plemennářské práce a tím podpořit chovatele s nejlepší užitkovostí. Systematickou selekcí špičkových zvířat chceme dosáhnout trvalého nárůstu sledovaných užitkových vlastností.

Podrobný přehled výsledků kontroly užitkovosti ovcí za rok 2024 s rozlišením čistokrevných zvířat a kříženců je uveden v tabulce č. 2.

Tab. č. 2 Výsledky kontroly užitkovosti ovcí za 2024

Plemena	ks	Počet bahnic	Oplodnění (%)	Plodnost (%)	Intenzita (%)	Odchov (%)	Zváženo (%)	Hmotnost kg			Přírůstek 100 dnů (g)
								nar.	odst.	100 d	
AL ALPSKÁ OVCE	-	32	56,3	150	84,4	62,5	62,5	3,3	0	31,7	284
AL včetně kříženců	6	41	53,7	145,5	78	58,5	58,5	3,3	0	30,3	270
BG BERGSCHAF	-	63	74,6	114,9	85,7	74,6	74,6	3,6	0	25,8	222
BG včetně kříženců	4	68	75	119,6	89,7	79,4	79,4	3,5	0	25,7	222
CF CLUN FOREST	-	218	88,5	178,2	157,8	146,3	139,9	3	0	29,2	262
CF včetně kříženců	21	234	88,9	176,9	157,3	146,2	139,3	3	0	29,1	261
J JAKOB	-	27	100	170,4	170,4	155,6	133,3	3	0	22,3	193
J včetně kříženců	2	27	100	170,4	170,4	155,6	133,3	3	0	22,3	193
JS JURSKÁ OVCE	-	38	97,4	135,1	131,6	118,4	71,1	3,4	0	21,8	184
JS včetně kříženců	2	38	97,4	135,1	131,6	118,4	71,1	3,4	0	21,8	184
K ROMNEY	-	1644	89,7	164	147	133,4	114,5	3,2	0	29,1	259
K včetně kříženců	34	1759	88,9	162,8	144,7	131,4	113	3,2	0	28,9	257
KA KAMERUNSKÁ OVCE	-	158	93	162,6	151,3	144,9	129,1	2,1	0	16,2	141
KA včetně kříženců	18	163	92,6	161,6	149,7	143,6	127	2,1	0	16,2	141
KH KERRY HILL	-	48	93,8	146,7	137,5	131,3	129,2	3,1	0	26,3	232
KH včetně kříženců	3	48	93,8	146,7	137,5	131,3	129,2	3,1	0	26,3	232
L LEIN	-	19	100	110,5	110,5	94,7	52,6	3,3	0	27,4	241
L včetně kříženců	1	19	100	110,5	110,5	94,7	52,6	3,3	0	27,4	241
ML MERINOLANDSCHAF	-	255	99,6	150	149,4	137,3	125,9	3,6	16,6	30,7	271
ML včetně kříženců	8	263	99,2	150,2	149	137,3	125,1	3,6	16,6	30,5	269
OU OUESSANTSKÁ OVCE	-	308	91,2	100	91,2	88	80,2	1,5	0	9,2	78
OU včetně kříženců	39	311	91,3	100	91,3	88,1	80,4	1,5	0	9,2	78
S ŠUMAVSKÁ OVCE	-	1411	86,8	133,9	116,2	105	82,6	3,4	0	21,3	179
S včetně kříženců	27	1427	86,6	134,2	116,3	105	82,9	3,4	0	21,2	179
SD SKUUDE	-	136	43,4	132,2	57,4	55,9	44,1	2,3	0	13,6	113
SD včetně kříženců	13	136	43,4	132,2	57,4	55,9	44,1	2,3	0	13,6	113
SH SHETLANDSKÁ OVCE	-	125	80,8	152,5	123,2	119,2	116,8	2,2	0	19,9	177
SH včetně kříženců	8	125	80,8	152,5	123,2	119,2	116,8	2,2	0	19,9	177

Plemena		ks	Počet bahnic	Oplodnění (%)	Plodnost (%)	Intenzita (%)	Odchov (%)	Zváženo (%)	Hmotnost kg			Přírůstek 100 dnů (g)
									nar.	odst.	100 d	
V	VALAŠKA PŮVODNÍ	-	1019	89	130,9	116,5	101,7	91,8	3,2	8,5	20,3	171
V	včetně kříženců	53	1032	89	130,8	116,4	101,7	91,8	3,3	8,5	20,4	171
VR	VŘESOVÁ OVCE	-	388	93,6	127,3	119,1	109	103,1	3,4	0	26,4	230
VR	včetně kříženců	23	393	93,6	126,9	118,8	108,7	102,8	3,4	0	26,5	231
WL	WALLISERSKÁ OVCE	-	26	96,2	136	130,8	115,4	115,4	3,2	0	26,6	234
WL	včetně kříženců	5	26	96,2	136	130,8	115,4	115,4	3,2	0	26,6	234
XX	včetně kříženců	13	32	90,6	144,8	131,3	118,8	96,9	2,8	0	24,4	216
ZW	ZWARTBLES	-	438	81,1	168,2	136,3	126,9	112,6	3,3	0	29,4	261
ZW	včetně kříženců	26	446	81,4	168,6	137,2	127,4	113	3,3	0	29,4	261
Kombinovaná plemena												
Celkem/stád ks		306	6588	87,6	144,9	126,9	115,4	100,5	3,2	13,5	24,7	215
BE	BERRICHONE DU CHER	-	85	96,5	150	144,7	116,5	104,7	3,2	0	31,2	280
BE	včetně kříženců	15	130	93,1	140,5	130,8	108,5	99,2	3,3	0	30,1	268
CH	CHAROLLAIS	-	127	91,3	172,4	157,5	137,8	115	3,3	0	32,4	291
CH	včetně kříženců	12	144	92,4	167,7	154,9	136,8	116,7	3,3	0	32	287
H	HAMPSHIRE	-	100	98	157,1	154	142	132	3,1	0	25,9	228
H	včetně kříženců	5	100	98	157,1	154	142	132	3,1	0	25,9	228
NC	NĚMECKÁ ČERNOHLAVÁ	-	19	89,5	123,5	110,5	100	89,5	3,4	0	22,3	189
NC	včetně kříženců	4	55	74,5	129,3	96,4	81,8	63,6	3,5	0	23,6	201
OD	OXFORD DOWN	-	250	90,4	169,5	153,2	142,4	132	2,9	10,5	29,4	264
OD	včetně kříženců	10	256	90,6	169	153,1	141,8	131,6	2,9	10,5	29,2	263
SF	SUFFOLK	-	1995	87,8	167,3	146,8	128,3	115,1	3,1	9,2	29,2	261
SF	včetně kříženců	75	2154	88	166,7	146,8	128,4	115,6	3,1	9,2	29,3	262
T	TEXEL	-	993	88,2	159	140,3	106,7	98,3	3,2	0	29,7	265
T	včetně kříženců	46	1090	87,9	159,1	139,8	108,3	100,3	3,2	0	29,7	265
Masná plemena												
Celkem/stád ks		167	3929	88,5	163,2	144,5	123	111,6	3,1	10,5	29,4	262
R	ROMANOVSKÁ OVCE	-	288	96,5	305	294,4	244,4	235,8	2,5	0	26,6	240
R	včetně kříženců	22	304	96,1	303,1	291,1	240,8	232,6	2,5	0	26,6	241
Plodná plemena												
Celkem/stád ks		22	304	96,1	303,1	291,1	240,8	232,6	2,5	0	26,6	241
LA	LACAUNE	-	1335	95,1	155,4	147,7	108,9	0	3,1	0	0	0
LA	včetně kříženců	16	1502	93,3	154,5	144,2	107,6	0	3,1	0	0	0
SL	SYNTETICKÁ LINIE	-	132	71,2	118,1	84,1	77,3	0	3,5	0	0	0
SL	včetně kříženců	2	132	71,2	118,1	84,1	77,3	0	3,5	0	0	0
VF	VÝCHODOFRÍSKÁ OVCE	-	501	97,8	180,2	176,2	157,3	13,2	2,9	0	31,9	290
VF	včetně kříženců	15	595	98,2	184,9	181,5	163	11,1	2,9	0	31,9	290
Mléčné plemeno												
Celkem/stád ks		33	2229	93,3	161,4	150,6	120,6	3	3,1	0	31,9	288
CELKEM v KU/stád ks		528	13050	89	157,3	140	121,5	90,2	3,1	11,1	26,6	235

Vysvětlivky: XX kříženci bez původu, SL dojná syntetická linie

V roce 2024 bylo do kontroly mléčné užitkovosti dojených plemen ovcí zapojeno 1 562 bahnic, u nichž byla uzavřena normovaná laktace. Kontrola užitkovosti se prováděla v 18 stádech. S ukončenou laktací bylo 247 bahnic plemene východofríské ovce, 983 bahnic plemene lacaune, 71 bahnic dojné syntetické linie a 261 kříženek. Od roku 2013 bylo přistoupeno ke změně výpočtu celkové produkce mléka za dojnou periodu z původních 240 na 150 dnů. Celkem bylo dosaženo

za 150denní dojnou periodu průměrné produkce 343,6 kg mléka o tučnosti 6,2 %, obsahu bílkovin 5,5 % a laktózy 4,8 %. Čistokrevné ovce plemene lacaune dosáhly nejvyšší celkovou produkci mléka za laktaci, celkovou produkci tuku za dojnou periodu a celkovou produkci bílkovin za dojnou periodu. Výsledky podle jednotlivých chovů a plemen jsou uvedeny v tabulce č. 3.

Tab. č. 3. Výsledky kontroly užitkovosti dojených ovcí 2024

TYP KU	PLEMENO	OBVOD	CHOVATEL	OVCE S LAKTACÍ KS	UŽITKOVOST KG	TUK %	TUK KG	BÍLKOVINY %	BÍLKOVINY KG	LAKTÓZA %	LAKTÓZA KG	SUŠINA %	SUŠINA KG
AC	LA	OBVOD 20244	STATEK HORNÍ DVORCE	346	360	5,7	20,5	5,5	19,9	4,8	17,2	10	36,1
AC	LA	OBVOD 30915	ZEM.SPOL.JINDŘICHovice	26	150,2	7,9	11,8	5,9	8,8	4,6	6,9	10,5	15,8
AC	LA	OBVOD 50103	STATEK ČEKÁNOV	13	456	4,9	22,3	5,8	26,6	4,8	21,9	11,6	53
AC	LA	OBVOD 50572	BROUMOV - MENČÍKOVÁ	214	581,2	7	40,7	5,5	32,2	4,9	28,3	11,7	68,3
AC	LA	OBVOD 61036	FARMA POZDÁTÍN - LA	75	485,4	5,9	28,5	5,5	26,7	4,8	23,3	11,1	54
AC	LA	OBVOD 70291	PROKEŠ-SMILOVICE	115	491,8	5,6	27,5	5,4	26,6	4,9	24,1	11,1	54,4
AC	LA	OBVOD 70965	BRNÍČKO HRDLIČKA	93	349,1	6,9	24	5,9	20,5	4,6	16,2	11,3	39,6
AC	LA	OBVOD 71063	VALAŠSKÁ BYSTRICE	101	245,2	6,8	16,7	5,8	14,3	4,8	11,7	11,5	28,2
AC	LA	CELKEM PLEMENO LACAUNE		983	416	6,3	26	5,6	23,2	4,8	20	11	45,8
AC	SL	30915	Zem.spol.Jindřichovice	71	135,7	7,8	10,6	5,6	7,6	4,5	6,1	10,5	14,2
AC	SL	CELKEM PLEMENO DOJNÁ SYNTETICKÁ LINIE		71	135,7	7,8	10,6	5,6	7,6	4,5	6,1	10,5	14,2
AC	VF	OBVOD 10126	NA PODSKÁLE	28	245,6	4,7	11,6	5,2	12,7	5,1	12,5	11,1	27,3
AC	VF	OBVOD 20411	KREJZLÍKOVÁ VERONIKA	31	236,7	5,3	12,5	5	11,8	4,7	11,2	10,5	24,9
AC	VF	OBVOD 20852	BORKOVICE - WOLFOVÁ A.	2	197,2	3,9	7,7	5,3	10,4	5,1	10	11,2	22,1
AC	VF	OBVOD 40130	SABÁČEK MICHAL	28	420	5,6	23,4	5,3	22,2	4,9	20,5	11	46,4
AC	VF	OBVOD 40135	SKOČOVSKÝ PETR	3	164,4	5,9	9,8	5,4	8,9	4,8	7,9	11	18,1
AC	VF	OBVOD 40234	PRŮCHA RADEK	18	287,5	5	14,3	5,1	14,7	5	14,5	11	31,5
AC	VF	OBVOD 40553	PULÍČEK VF	123	175,9	5,9	10,3	5,2	9,2	4,9	8,6	11	19,3
AC	VF	OBVOD 40622	JAKUBŮ PAVLA	11	275,5	4,9	13,6	6,1	16,7	4	11	10,9	30,1
AC	VF	OBVOD 71082	BLIŽNÁK LADISLAV	3	387,7	5,5	21,4	5,5	21,2	5,2	20,3	11,7	45,2
AC	VF	CELKEM VÝCHODOFRÍSKÉ OVCE		247	234,3	5,5	12,8	5,2	12,3	4,9	11,4	11	25,7
AC	XX	OBVOD 10126	NA PODSKÁLE s.r.o.	10	209,7	5,4	11,3	5,7	11,9	4,9	10,3	11,4	23,9
AC	XX	OBVOD 30915	Zem.spol.Jindřichovice	127	152,9	7,7	11,8	5,8	8,8	4,6	7	10,7	16,4
AC	XX	OBVOD 40553	Pulíček VF	1	124,3	6,4	8	4,9	6,1	4,9	6,1	10,7	13,3
AC	XX	OBVOD 40630	LAUŠMAN DOJNÉ (42)	114	294,9	5,5	16,2	5,6	16,6	4,9	14,4	10,8	31,8
AC	XX	OBVOD 50103	STATEK ČEKÁNOV	9	545,4	5	27,4	5,6	30,4	4,8	26,1	10,9	59,6
AC	XX	* CELKEM XX - KŘÍŽENCI		261	230,5	6,2	14,2	5,7	13	4,8	11	10,8	24,9
AC		** CELKEM ČR 2024		1562	343,6	6,2	21,3	5,5	19	4,8	16,5	11	37,7

Podobná je situace i u početních stavů koz v KU. V roce 2020 bylo v KU zařazeno 5152 kusů, v roce 2021 4144 kusů, 2022 3842 kusů, 2023 3343 ks a v roce 2024 to bylo 3710 kusů, z toho reprodukce byla zpracována u 3345 kusů koz, 365 kusů byly mladé zařazené kozičky. Početní stavy se do roku 2023 snížily o 1809 kusů, v roce 2024 došlo k nárůstu stavů o 367 kusů. Dojená plemena tvoří 90 %, národní plemena (koza bílá a koza hnědá) 72 % z celkového počtu koz v KU. Koz bílých krátkosrstých bylo zapojeno 1 783 kusů (+50 ks proti roku 2023), což je 48 %. Hnědých krátkosrstých koz

bylo 894 kusů (+168 ks), což je 24 %, anglonubijských koz bylo 384 kusů (+25 ks), což je 10,4 % z celkového počtu koz zapojených do KU. Masná plemena koz zastupují v KU burské kozy, kterých bylo zapojeno 151 kusů (-18 ks), což je 4 %. Kříženců dojených plemen koz bylo v KU evidováno 259 kusů (-38 ks), což je 7 %. Ostatní plemena koz jsou v KU zastoupena malými počty zvířat. Početní stavy a výsledky užitkovosti jednotlivých plemen koz jsou uveřejněné v tabulce č. 1. a č. 2. výsledků KU koz za rok 2024.

Ing. Richard Konrád, Ing. Vít Mareš

■ VÝSLEDKY KONTROLY UŽITKOVOSTI KOZ ZA ROK 2024

Tab. 1 Výsledky kontroly užitkovosti koz v letech 2001 - 2024

Rok	Počet koz v KU		Mléko				
	celkem	laktace	produkce (kg)	tuk (%)	tuk (kg)	bílkoviny (%)	bílkoviny (kg)
2001	2275	1144	861	3,51	30,2	2,79	24,0
2002	2443	1247	825	3,42	28,2	2,89	23,8
2003	2627	1504	757	3,36	25,4	2,79	21,1
2004	2547	1547	770	3,22	24,8	2,83	21,8
2005	2980	1857	731	3,35	24,5	3,05	22,3
2006	3028	1839	707	3,33	23,6	3,05	21,5
2007	3157	1746	727	3,29	23,9	3,07	22,4
2008	3300	1801	656	3,41	22,4	3,14	20,6
2009	3592	2042	692	3,23	22,3	3,01	20,8
2010	3677	1997	744	3,23	24,0	3,06	22,8
2012	3939	2389	713	3,23	23,0	3,04	21,7
2013	4244	2603	730	3,26	23,8	3,07	22,4
2014	4466	2870	746	3,22	24,1	3,04	22,7
2015	5144	3318	844	3,00	25,3	3,02	25,5
2016	5755	3778	847	3,22	27,3	3,09	26,2
2017	6104	3898	799	3,34	26,7	3,11	24,8
2018	6093	4087	836	3,18	26,6	3,08	25,8
2019	5628	3613	848	3,16	26,8	3,21	27,2
2020*	5152	3432	662	2,98	19,7	3,01	19,9
2021	4144	2795	631	3,35	21,2	3,11	19,6
2022	3842	2521	617	3,22	19,9	3,15	19,5
2023	3343	2177	647	3,12	20,2	3,09	20,0
2024	3345	1806	618	3,05	18,9	2,98	18,4

*V roce 2020 došlo k snížení normované laktace z 280 na 240 dní.

KOZA MOHÉROVÁ - 8 ks

Linie	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Zlínský	Olomoucký	Moravskoslezský	Celkem
Einstein	-	-	1	1	-	-	3	-	-	1	-	1	-	7
Mercury	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1

KOZA WALLISERSKÁ - 8 ks

Linie	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Zlínský	Olomoucký	Moravskoslezský	Celkem
Attila	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	3
Merlin	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Vašek	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3

REPRODUKČNÍ VÝKONNOST JEDNOTLIVÝCH STÁD OVCÍ V KONTROLE UŽITKOVOSTI V ROCE 2024

Podle výsledků kontroly užítkovosti za rok 2024 jsme sestavili žebříčky stád podle produkce „masa na bahnici za rok“. Do zpracování byly zařazeny jen bahnice a jejich potomstvo s podílem krve 100 % a 93,75 % posuzovaného plemene - tedy čistokrevné jedince a stáda s minimálním počtem pěti aktivních bahnic - bahnice se záznamem o reprodukci a stáda s údaji o vážení jehňat ve 100 dnech. Do přehledu bylo zapojeno 327 stád ovcí v kontrole užítkovosti 26 plemen, které jsme rozdělili na skupiny podle typu - kombinovaná plemena, masná plemena a plodná plemena.

V rámci kombinovaných plemen bylo hodnoceno 209 chovů 18 plemen, z toho bylo 174 stád s počtem bahnic od 5 do 49 ks a 35 stád s počtem bahnic nad 50 ks. U masných plemen bylo hodnoceno 102 chovů 7 plemen, z toho bylo 83 stád s počtem bahnic od 5 do 49 ks a 19 stád s počtem bahnic

nad 50 ks. U plodných plemen bylo hodnoceno 16 chovů plemene romanovské ovce, z toho bylo 15 stád s počtem bahnic od 5 do 49 ks a 1 stádo s počtem bahnic nad 50 ks. Celkem bylo hodnoceno 272 stád s počtem bahnic od 5 do 49 ks a 55 stád s počtem bahnic nad 50 ks.

Pořadí jednotlivých chovů v absolutním pořadí bez rozdílů plemen i podle jednotlivých skupin a podle velikosti stád je uvedeno v následujících tabulkách. Úplný přehled všech 327 stád podle plemen je umístěn na našich internetových stránkách - výsledek kontroly užítkovosti - pořadí chovů ovcí www.schok.cz.

Nejlépeším chovatelům ve všech kategoriích gratulujeme.

Ing. Vít Mareš

Výsledky odchovu jehňat za rok 2024 do 50 bahnic bez rozdílů plemen

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo		Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
1.	121,9	26	92	353,8	34,5	50376	R Žumberk-Částkov - Kvisová Michaela
2.	109,7	8	28	350	31,3	10862	R Hradištko - Vjater Miroslav
3.	106,5	10	36	360	29,6	10506	R Kozohlady - Ing. Šlejtr
4.	97,6	13	47	361,5	27	61413	R Vepřová R - Zych Radek
5.	87	5	14	280	31,1	10501	R Vrды - Vízner Jiří

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo		Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
6 .	77,9	14	26	185,7	41,9	50722	SF Družstvo TEKRA Lično
7 .	75,8	5	10	200	37,9	50184	KH Chlístov - Holejšovská Kamila
8 .	68,5	25	69	276	24,8	10961	R Říčany - Ing. Zajíček
9 .	68,4	13	27	207,7	32,9	61051	R Chlum - Semrád Stanislav
10 .	67,9	5	11	220	30,8	10410	R Nesměň - Škorpilová Tereza
11 .	66,3	13	31	238,5	27,8	61006	ZW Lhotice - Čapková Petra
12 .	65,8	13	21	161,5	40,7	60302	SF Žabčice - MENDELU v Brně
13 .	65	30	61	203,3	32	60105	ML Kunštát na Moravě - Ing. Vítek
14 .	64,7	19	57	300	21,6	30461	R Běhařov - Denk Jiří
15 .	63,8	15	23	153,3	41,6	51104	SF Libchavy - Petrák Vlastimil
16 .	62,4	10	16	160	39	10505	CH Mirošovice - MVDr. Vencí
17 .	62,3	21	52	247,6	25,1	61361	R Nový Přerov - Kosmák Petr
18 .	60,1	42	81	192,9	31,2	20129	ZW Hranice - Střežková Miroslava
19 .	59,9	11	17	154,5	38,8	10106	CH Neveklov - Schůt František
20 .	59,9	16	22	137,5	43,6	30755	ZW Kožnarová Pavla
21 .	59,9	13	24	184,6	32,4	60150	T Roubanina - Ing. Balada Josef
22 .	59,6	16	25	156,3	38,1	50250	SF Draštík František
23 .	59,3	42	70	166,7	35,6	50707	CF Pěčín - Ing. Neuwirth Martin
24 .	58,4	34	62	182,4	32	20411	VF Krejzlíková Veronika
25 .	57,7	24	42	175	33	51112	T Žampach - Neugebauer Lukáš

Výsledky odchovu jehňat za rok 2024 nad 50 bahnic bez rozdílu plemen

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo		Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
1 .	54,8	50	92	184	29,8	50850	SF Láník Milan
2 .	45,8	77	113	146,8	31,2	70200	OD Orlová - Dziková Daniela
3 .	45	68	138	202,9	22,2	30471	R Libětice - Šperl Tomáš
4 .	45	84	118	140,5	32,1	60820	ML Jarohněvice - Ing. Sedlář
5 .	44,2	149	195	130,9	33,8	61410	K Počátky - Daďourková Anna
6 .	44,1	232	312	134,5	32,8	60556	K Hrobice - Mamian s.r.o
7 .	39,6	52	74	142,3	27,8	30769	SF Blahut Petr
8 .	39,3	57	85	149,1	26,4	70206	OD Doubrava - Říha Jan
9 .	38,4	215	299	139,1	27,6	61025	SF Opatov - ZVOZD Horácko družstvo
10 .	38,2	71	90	126,8	30,1	60510	K Všemina - Ing. Švéda Jan
11 .	38,1	68	76	111,8	34,1	50104	ML Údolí - Votava Jiří
12 .	37,1	70	86	122,9	30,2	70208	K Farma pod Radhoštěm s.r.o.
13 .	37	76	97	127,6	29	30470	SF Bezpravovice - Mgr. Němcová Eva
14 .	36,8	56	74	132,1	27,9	30377	S Bureš Oldřich
15 .	36,8	65	88	135,4	27,2	51037	ZW Rokytník - Krčmářová Marcela

Výsledky odchovu jehňat za rok 2024 do 50 bahnic podle charakteru plemen

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo		Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
Kombinovaná plemena							
1.	75,8	5	10	200	37,9	50184	KH Chlístov - Holejšovská Kamila
2.	66,3	13	31	238,5	27,8	61006	ZW Lhotice - Čapková Petra
3.	65	30	61	203,3	32	60105	ML Kunštát na Moravě - Ing. Vítek
4.	60,1	42	81	192,9	31,2	20129	ZW Hranice - Strejčková Miroslava
5.	59,9	16	22	137,5	43,6	30755	ZW Kožnarová Pavla
6.	59,3	42	70	166,7	35,6	50707	CF Pěčín - Ing. Neuwirth Martin
7.	57,2	12	21	175	32,7	30767	ZW Horšovský Týn
8.	51,9	5	7	140	37,1	51002	J Strážné - Žižková Petra
9.	51,1	8	14	175	29,2	50217	CF Rychnov - Horáčková Petra
10.	49,8	16	26	162,5	30,7	40451	K Ing. Bureš Tomáš
11.	49,8	32	51	159,4	31,3	50551	CF Žďárky - Mgr. Kováč Jan
12.	49,5	10	16	160	30,9	40218	ZW Ing. Machač Jan
13.	48,4	9	14	155,6	31,1	10918	KH Vosátková Jana
14.	48,1	10	15	150	32,1	10123	VR Imoba, a.s.
15.	46,8	11	16	145,5	32,2	70803	CF Jindřichov - Bartoš Zdeněk
Masná plemena							
1.	77,9	14	26	185,7	41,9	50722	SF Družstvo TEKRA Lično
2.	65,8	13	21	161,5	40,7	60302	SF Žabčice - MENDELU v Brně
3.	63,8	15	23	153,3	41,6	51104	SF Libchavy - Petrlák Vlastimil
4.	62,4	10	16	160	39	10505	CH Mirošovice - MVDr. VencI
5.	59,9	11	17	154,5	38,8	10106	CH Neveklov - Schüt František
6.	59,9	13	24	184,6	32,4	60150	T Roubanina - Ing. Balada Josef
7.	59,6	16	25	156,3	38,1	50250	SF Draštík František
8.	57,7	24	42	175	33	51112	T Žampach - Neugebauer Lukáš
9.	57,3	9	15	166,7	34,4	61052	BE Chlum - Semrád Stanislav
10.	55,1	44	72	163,6	33,7	60516	SF Matušů Dušan
11.	54,3	13	23	176,9	30,7	60303	CH Žabčice - MENDELU v Brně
12.	54,2	21	33	157,1	34,5	10107	CH Petříny - Beránek Martin
13.	51,9	28	42	150	34,6	50173	SF Olešenka - Dvorský statek
14.	49,8	12	18	150	33,2	50783	T Zdelov - Novotný Ludovit
15.	49,4	13	20	153,8	32,1	50513	T Žernov - Domáň Jan
Plodná plemena							
1.	121,9	26	92	353,8	34,5	50376	R Žumberk-Částkov - Kvisová Michaela
2.	109,7	8	28	350	31,3	10862	R Hradištka - Vjater Miroslav
3.	106,5	10	36	360	29,6	10506	R Kozohlody - Ing. Šlejtr
4.	97,6	13	47	361,5	27	61413	R Vepřová - Zych Radek
5.	87	5	14	280	31,1	10501	R Zbyslav - Vizner Jiří
6.	68,5	25	69	276	24,8	10961	R Říčany - Ing. Zajíček
7.	68,4	13	27	207,7	32,9	61051	R Chlum - Semrád Stanislav
8.	67,9	5	11	220	30,8	10410	R Nesměň - Škorpilová Tereza
9.	64,7	19	57	300	21,6	30461	R Běhařov - Denk Jiří
10.	62,3	21	52	247,6	25,1	61361	R Nový Přerov - Kosmák Petr

Výsledky odchovu jehňat za rok 2024 nad 50 bahnic podle charakteru plemen

Pořadí	Prod. na	Bahnic	Zváženo		Hmotnost	Stádo	Plemeno, Chovatel
	bah. kg/rok	ks	ks	%	100/kg		
Kombinovaná plemena							
1.	45	84	118	140,5	32,1	60820	ML Jarohněvice - Ing. Sedlář
2.	44,2	149	195	130,9	33,8	61410	K Počátky - Daďourková Anna
3.	44,1	232	312	134,5	32,8	60556	K Hrobice - Mamian s.r.o
4.	38,2	71	90	125,8	30,1	60510	K Všemina - Ing. Švéda Jan
5.	38,1	68	76	111,8	34,1	50104	ML Údolí - Votava Jiří
6.	37,1	70	86	122,9	30,2	70208	K Farma pod Radhoštěm s.r.o.
7.	36,8	56	74	132,1	27,9	30377	S Bureš Oldřich
8.	36,8	65	88	135,4	27,2	51037	ZW Rokytník - Krčmářová Marcela
9.	36,3	254	289	113,8	31,9	60509	K Vrbětice - Ing. Šeligová Simona
10.	35,5	50	66	132	26,9	61416	K Lísek - Aleš Prosecký
Masná plemena							
1.	54,8	50	92	184	29,8	50850	SF Láník Milan
2.	45,8	77	113	146,8	31,2	70200	OD Orlová - Dziková Daniela
3.	39,6	52	74	142,3	27,8	30769	SF Blahut Petr
4.	39,3	57	85	149,1	26,4	70206	OD Doubrava - Říha Jan
5.	38,4	215	299	139,1	27,6	61025	SF Opatov - ZVOZD Horácko družstvo
6.	37	76	97	127,6	29	30470	SF Bezpravovice - Mgr. Němcová Eva
7.	36,7	54	73	135,2	27,1	50548	H Zábrodí - Ing. Baláš Michal
8.	34	190	233	122,6	27,7	70407	SF Biskup Vladimír
9.	33,4	71	96	135,2	24,7	60716	SF Lhotka - Agrika, Ing. Novák
10.	32,1	56	72	128,6	25	70413	SF Štramberk - Dostálová Kamila
Plodné plemeno							
1.	45	68	138	202,9	22,2	30471	R Libětice - Šperl Tomáš

AUKČNÍ PŘEHLÍDKY PLEMENNÝCH KOZLŮ V ROCE 2024

Vážení čtenáři, rád bych vás seznámil s počty oklasifikovaných kozlů za rok 2024.

Celkem bylo oklasifikováno a zařazeno do plemenitby 225 kozlů (viz tabulka v rámci výsledků KU koz), což je o 70 kozlů méně než v roce 2023. Je to 94,14 % z celkového počtu 239 předvedených kozlů. Klasifikací neprošlo 14 kozlů. Pro závažné exteriérové vady bylo 7 kozlů vyřazeno, což je 2,93 % z počtu kozlů předvedených, 7 kozlů bylo odročeno pro převážně nižší hmotnost, což je 2,93 %. Ve třídě ER bylo klasifikováno 85 kozlů (38 %), ve třídě EA 107 kozlů (47 %), ve třídě EB 31 kozlů (14 %) a ve třídě IA 2 kozlové (1 %).

V loňském roce jsme poprvé provedli ověření původu mladých kozlíků přes zjištěné jejich DNA a DNA jejich rodičů v rámci zjišťování genomické plemenné hodnoty. Původ byl ověřen v akreditované laboratoři Českomoravské společnosti chovatelů, a.s., Hradištko. Původ byl prověřen u 261 kozlíků. Neprůkazný původ byl zjištěn u 14 kozlů (5,36 %), kteří byli rovnou vyřazeni. 9 kozlů bylo plemene koza bílá a 5 kozlů plemene koza hnědá.

V produkci dle linií byli vyprodukováni u plemene koza bílá krátkosrstá tyto kozlíci: Bera 6, Bernd 0, Bumsi 2, Cesar 6, Curt 0, Emil 0, Ferda 4, Hektor 1, Kardinál 8, Karele 1, Karli 1, Kaspar 1, Krasus 2, Lax 1, Mohykán 6, Molch 3, Romeo 2, Rudi 0, Sambo 2, Vesmír 4, Zub 2, Zuzek 2. Celkem zařazeno do plemenitby 54 kozlíků. Kritická situace je u linie CURT, kde zůstává v plemenitbě posledních 6 kozlů a linie VESMÍR, kde zůstává v plemenitbě 8 kozlů. Nebyl odchován žádný kozel linie BERND, EMIL, RUDI. Vedení PK se v letošním roce musí zaměřit na záchranu těchto linií.

U plemene koza hnědá krátkosrstá je situace velmi podobná jako u koz bílých. Letošní produkce je následující: Hansi 7, Herman 8, Hermes 11, Javor 0, Ještěd 1, Othello 1, Pauli 0, Paldi 5, Roklan 1 a linie Rohan 12. Do plemenitby bylo zařazeno celkem 46 kozlíků. Kritická je situace u linie OTHELLO, kde v plemenitbě zůstávají již pouze tři kozli. Počet kozlů linie PAULI nám klesl na 12 ks. Povedlo se stabilizovat situaci kozlů u linie POLDI (18 ks). Vedení PK v loňském roce zahájilo po dohodě s chovateli práce na záchraně linií Othello a také Pauli.

U koz sánských a alpinských koz nebyl do plemenitby zařazen žádný kozel. Farma pod Ještědem ukončila kontrolu užítkovosti a linie Estrogen tím zanikla. Byl dovezen jeden sánský kozel linie Kornelius z Rakouska.

U anglonubijských koz byla produkce dle linií v roce 2024 tato: Alexandr 0, Ambrosius 5, Artur 0, Baltazar 3, Bento 0, Black 0 Bonanza 0, Caleb 0, Claycroft 0, Dandy 0, Daemon 8, Diplomat 2, Dragon 0, Franc 4, Gandalf 0, Geronimo 0, Hanibal 4, Harry 3, Hayo 5, Holbein 6, Igor 3, Jemaly 2, Jupiter 0, Klute 1, Legolas 0, Loverboy 1, Marcus 1, Mike 2, Monach 0, Napoleon 0, Oskar 0, Orkan 0, Pagan 8, Sarharia 0, Spelborn 1, Solomon 2, Tonic 0, Traimar 7, Wayward 4. Celkem zařazeno do plemenitby 72 kozlů. Zanikla linie Fraier, Hanson, Mauro, Ozzy a Patrik. Dovezené byly do ČR linie Ingeras a Simon.

U holandských zakrslých koz bylo zařazeno do plemenitby 30 kozlíků: Bartho 3, Charlie 4, Igorwolf 8, Otis 6, Phineas 0, Ram 5, Sire 4, Zorro 0. Linie Zorro je zastoupená v plemenitbě už jen posledním kozlem. Klub by se měl postarat o záchranu této linie.

U burských koz byla produkce u těchto linií: Adam 0, Apollo 2, Baron 0, Bison 1, Bilbo 0, Bonanza 1, Bruce 3, Brutus 2, Burel 0, Falcone 0, Golo 0, Gondol 1, Gonzo 0, Gonzales 0, Chip 0, Pablo 2, Ramses 4, Sancho 0, Spenser

3 ks. Celkem bylo zařazeno do plemenitby 19 kozlů. Jeden plemeník je evidován u linií Adam a Baron.

U plemene koza walliserská byli do plemenitby zařazeni 4 kozli linie Vašek, čímž se tato linie zachránila.

U kašmírových a mohérových koz nebyl do plemenitby zařazen žádný kozel.

Ing. Richard Konrád

Šampioni z Podvihova - hnědý kozlík ze Školního st. Opava a bílý kozlík p. Koudelky, foto S. Seibert

Tabulka č. 1 - Přehled šampionů přehlídek kozlů (podzimní trhy) 2024

Trh	Pořadí	Chovatel	Číslo zvířete	Plemeno - koza	Linie	Výsledná třída
Modletice	Šampion	Dolejšová Renata	20947 027	Anglonubijská	Holbein	EA
Nezvěstice	Šampion	Balíček Alois	10859 038	Hnědá	Ještěd	ER
Podvihov	Šampion	Školní st. Opava	11599 087	Hnědá	Hansi	ER
Podvihov	Šampion	Koudelka Tomáš	11265 087	Bílá	Kardinal	ER
Náchod	Šampion	Fišer Jaroslav	12248 057	Bílá	Karli	ER
Náchod	Šampion	Moučková Eva	10196 058	Hnědá	Hermes	ER
Morkovice	Šampion	Drápela Zdenko	10820 068	Bílá	Cesar	ER
Morkovice	Šampion	Bittnerová K.	10222 068	Anglonubijská	Baltazar	EA
Tábor		přehlídka zrušena				
Sosnová	Šampion	Štěpán Ladislav	21450 027	Bílá	Mohykán	EA
Sosnová	Šampion	Schneedorferová B.	10724 057	Hnědá	Hermes	ER
Zlobice	Šampion	Houšť Jan	9048 068	Bílá	Zub	ER
Zlobice	Šampion	Kubeš Pavel	10341 059	Hnědá	Hansi	ER
Zlobice	Šampion	Kozírna, s.r.o.	10999 068	Hnědá	Othello	ER
Lysá nad Labem		přehlídka zrušena				

NÁKUPNÍ TRHY NA PLEMENNÉ BERANY A KOZLY V ROCE 2025

Datum	Místo konání	Typ klasifikace	Plemena	Hodnotitel
22. 3.	Sedlčany	NT	berani a kozli	Strnad
26. 4.	Ratibořice	NT	berani a kozli	Kováč
1. 5.	Zlobice	NT	berani a kozli	Janoš
10. 5.	Michlova Huť	ENT	berani Š	Vejčík
17. 5.	Košariska	NT	berani a kozli	Janoš, Milerski
21. 5.	Abertamy	NT	berani a kozli	Dvořák
23. 5.	Úborsko	NT	berani a kozli	Vejčík
31. 5.	Strakonice	NT	berani a kozli	Vejčík
31. 5.	Náchod	NT	berani a kozli	Kováč
14. 6.	Sedlčany	NT, ENT VR	berani a kozli	Konrád, Strnad
20. 6.	Hrusice	klasifikace	berani T	Strnad
26. 7.	Rohliny u Turnova	NT	berani a kozli	Dvořák, Sokolová
20. 7.	Ovenálie Zlobice	NT	berani a kozli	Janoš, Sokolová
18. 8.	Modletice-Slavonice	NT	kozli AN	Strnad
20. 8.	Valašská Bystřice	Klasifikace	berani LA	Milerski
20. 8.	Broumov	klasifikace	berani LA	Kováč
24. 8.	Země živitelka České Budějovice	NT	berani a kozli	Vejčík, Strnad
1.9.	Žumberk-Částkov	klasifikace	berani R	Kováč, Konrád
6.9.	Podvihov	NT	berani a kozli	Janoš, Milerski
6.9.	Sosnová	NT	berani a kozli	Mátlová, Konrád
6.9.	Náchod	NT	berani a kozli	Kováč
9.9.	Nezvěstice	NT	berani a kozli	Konrád
10. 9.	Morkovice	NT	berani a kozli	Sokolová
11. 9.	Tábor	NT kozlů	B, H, AN, BU, ZH	Konrád
12. 9.	Brocno	klasifikace	berani OU	Vejčík
12. 9.	Hradec Králové	NT	berani a kozli	Kováč
13. 9.	Zlobice	NT	berani a kozli	Janoš, Sokolová
18. 9.	Libštát - Bělá	Klasifikace	berani SF	Kováč
20. 9.	Sedlčany	NT, ENT CH	berani a kozli	Konrád, Strnad
24. 9.	Rožnov pod Radhoštěm	NT	berani a kozli	Milerski
27. 9.	Strakonice	NT	berani a kozli	Vejčík
27. 9.	Helvíkovice	NT	berani a kozli	Kováč, Dvořák
28. 9.	Pěnčín	NT	berani a kozli	Konrád, Sokolová
1. 10.	Žabčice	NT	berani a kozli	Janoš
2. 10.	Lysá nad Labem	ENT ZW, T, ENT OU, NT	berani	Strnad, Dvořák, Sokolová
3. 10.	Lysá nad Labem	ENT CF, ENT ZH, NT	kozli	Konrád, Sokolová
4. 10.	Lysá nad Labem	ENT R	berani R	Mareš, Konrád
5. 10.	Lysá nad Labem	NT	kozli AN, šampionát AN	Strnad, Mátlová, Kováč
10.10.	Opatov na Moravě	NT	berani a kozli	Sokolová
11.10.	Vendryně	ENT OD, NT	berani a kozli	Milerski, Sokolová
11.10.	Slušovice	klasifikace	berani	Janoš
17.10.	Pozďatín	klasifikace	berani LA	Mareš
18.10.	Náchod	NT	berani a kozli	Strnad

Datum	Místo konání	Typ klasifikace	Plemena	Hodnotitel
18.10.	Zlobice	NT	berani a kozlí	Janoš
24. 10.	Úborsko	NT	berani a kozlí	Vejščík, Strnad
24. 10.	Lhotka u Telče	NT	berani a kozlí	Mareš, Janoš
24. 10.	Bezpravovice	klasifikace	berani SF	Dvořák
31. 10.	Vrbětice	ENT K	berani K	Milerski, Janoš
5. 11.	Bludovice u N. Jičina	ENT V, NT	berani a kozlí	Milerski, Janoš
14. 11.	Borek u Štědrý	NT	berani a kozlí	Dvořák
14. 11.	Počátky	klasifikace	berani K, SF	Strnad
19. 11.	Žilina u Nového Jičina	klasifikace	berani SF	Milerski
22. 11.	Sedlčany	ENT KA, NT	berani a kozlí	Konrád, Strnad

Horní Dvorce	19. 2.	LA	hodnotitel:	Mareš, Strnad
	červen, září	LA	hodnotitel:	Mareš, Strnad
Smilovice	březen	LA	hodnotitel:	Milerski
	červenec	LA	hodnotitel:	Milerski
Brníčko	říjen	LA	hodnotitel:	Mareš, Milerski
Orlová Lutyně	říjen	OD	hodnotitel:	Milerski
Hutisko - Solanec	začátek března	V, KB	hodnotitel:	Janoš
Nový Knín	14.5.	SF	hodnotitel:	Vejščík
	12.11.	SF	hodnotitel:	Vejščík

PERLIČKY Z KRAJSKÉHO ČLENSKÉHO SHROMÁŽDĚNÍ PRO MSK

Letošní chovatelskou sezonu jsme zahájili společně v restauraci Na Lapačce v Šenově. Sešlo se nás 44 a přivítali jsme 7 hostů. Zasedání zahájil předseda Martin Carbol, určili jsme si zapisovatelku a ověřovatele zápisu, dále zvolili delegáty a náhradníky na republikovou konferenci.

Předseda nás seznámil s plány pro rok 2025. Co nás čeká? Účast na republikové konferenci, nákupní trh Košařiska s tradičním „miešaním oviec“; Gorolski swieto v Jablunkově; lákavá aukce v Podvihově u Opavy; nákupní trh ve Vendryni a závěr roku bude patřit vždycky vydařené akci v ráji valašek na statku manželů Žitníkových v Bludovicích u Nového Jičina.

Jako každý rok i letos jsme se pobavili pohledem na výběr fotek z loňských akcí. Poté přišla chvíle pro našeho pokladníka. Na prkna, co znamenají svět, vstoupil Vít Tomis a přednesl zprávu o hospodaření KS MSK v roce 2024.

Plný ranec informací nám přinesl Ing. Roman Cieslar. Seznámil nás s novinkami ve Svazu, představil nové dotace na welfare, na zařazení plemenných jehnic do KU, poukázal na možnosti čerpání „újmy“ na ochranu stád před vlky. Nezapomněl na úpravy ve šlechtitelských programech chovaných plemen a změny v odběrech vzorků na genomiku. Upozornil na možnost uspořádání školení BOZP pro členy Svazu.

Mgr. Ivan Berger o tradičním ovčáctví

Ing. Tomáš Janoš prezentoval program a metodu pro odběry genetického vzorku pro stanovení genomiky zvířat v KU. Program www.igenetikakoz.cz

Před čím bychom měli být na pozoru, to nám prozradila MVDr. Grazyna Kurzová z KVS SVS pro MS kraj. Probrala problematiku nálezů od katarální horečky ovcí, přes „SLAK“ slintavku a kulhavku až po mor malých přežvýkavců. Důkladně jsme probrali Metodiku kontroly zdraví a nařízené vakcinace a s tím spojené povinné odběry v letošním roce.

Další bod programu patřil královně ovcí vlny Vladěce Křenkové ze z.s. Stránské. Přednášku trefně nazvala: Vlna jako vzácná surovina. Vladěka dobře ví, že vlna je poklad a ne odpad!

Dalšími hosty byli Ing. Bohuslav Niemiec, zástupce magistrátu města Havířov, náměstek primátora a krajský zastupitel, který nabídl podporu v chovu ovcí v našem regionu. A pan Mgr. Ivan Berger, zástupce Národního zemědělského muzea v Ostravě, hovořil o tradiční a lidové kultuře, kterou reprezentuje i chov ovcí a pastevectví a které by mohlo být zapsáno na soupis nemotného dědictví UNESCO.

Program letošní schůze byl opět nabitý. Setkání bylo velmi příjemné, všem zúčastněným členům děkujeme za jejich čas. Na ty,

co nemohli přijet, se těšíme na chovatelských akcích v roce 2025 a příští členské schůzi v roce 2026. Přednášejícím moc děkujeme za obohacující příspěvky. Všechny srdečně zdravíme!

Text: Mgr. Andrea Jakešová

Foto: Stanislav Seibert

Chovatelé u přednášky o dění ve Svazu

Předsednický stůl

Pozorní posluchači

Pokladník s chotí

MVDr. Kurzová o katarální horečce

■ VÝCHODOFRÍSKÁ OVCE - ZALOŽÍME KLUB?

Ovce, na kterou se tak trochu zapomnělo. Je tady s námi už od první republiky. Na Valašsku ji rozšiřoval pokrokový pater v Jasenné. Byla to ovce malých rolníků, pasekářů, kteří často měli dvě až tři bahnice, které jim poskytovaly mléko, maso i vlnu.

Za dob komunistů se ukryla pod svaz chovatelů drobného zvířectva a dále dávala užitek svým majitelům, kteří využívali plochy, kterými socialistická výroba opovrhovala. Tehdy nastalo období jejího největšího rozvoje. Tenkrát se o jejich rozvoj zasloužil pan J. Hnilica z Růždky na Vsetínsku. Přes chovatelskou komisi drobnochovatelů zajistil dovoz plemenného materiálu z NDR, který navázal na původní ovce z první republiky, které se ještě stále držely mezi drobnými soukromníky.

Zlí komunisté byli dobří hospodáři, kteří nenechali ležet ladem žádnou plochu. Výkup jehňat a vlny od drobnochovatelů zůstal dodnes nepřekonaný. Tehdy se nechovaly ovce jen na zatížení dobytčími jednotkami, ale požadoval se taky užitek. Východofrišská ovce s trojstrannou užitkovostí (maso, vlna, mléko) se výborně trefila do této doby.

Potom přišla opět revoluce. Tentokrát sametová a zase se slibovaly světlé zítřky. Každý chtěl být největší, nejlepší a nejbohatší. Do tohoto modelu se ale friska nehodila. Odmítá žít ve velkých stádech a požaduje alespoň částečně individuální péči. Proto ji v dojných plemenech vystřídalo plemeno lacaune. To má jistě své přednosti i svá negativa. Ale protože nejsem jeho chovatel, nechci se o nich šířit.

Nicméně pár chovatelů a příznivců VF ovce ještě zůstalo. Část z nich vyhnala současná podoba kontroly užitkovosti. Je drahá, složitá a pro hobby chovatele, např. se čtyřmi bahnicemi, téměř nemožná. Chvilku se ještě udržela v podobě vážení jehňat. Pak i toto skončilo a amatérští chovatelé odešli.

Výsledkem bylo upouštění od čistokrevného chovu VF ovcí. Ti, kteří ještě zůstali, na sebe ztratili kontakt. Drobní amatérští chovatelé byli důležitým „pojivem“, protože drželi ovce a berany méně rozšířených linií, do kterých „profi“ chovatelé často rádi sáhli.

Dnes zůstalo už tak málo chovatelů VF ovcí, že jsou od sebe daleko a často o sobě ani neví. Výměna genetického materiálu tak vážne a když někdo doveze novou linii z Německa, ostatní se to ani nedozví.

Co by tedy mělo být úkolem nového klubu chovatelů a přátel VF ovcí? Hlavně tedy informovanost. O tom, kdo kde je, kolik VF ovcí chová a jaké linie má. Důležité by bylo vzít opět na milost hobby chovatele, kteří odešli kvůli složité kontrole užitkovosti a chovají stále VF ovce jako domácí mazlíčky. Protože žádná ovce z velkého stáda z profi chovu za vámi nepřijde na zavolání a nevezme si z ruky kousek chleba nebo jablko.

Samotný klub chovatelů a přátel si může kontrolu užitkovosti nastavit, jak potřebuje. Proto i ti, kteří dojí jen občas, by mohli v klubu být. Čistokrevných ovcí už zbylo tak málo, že se hodí v podstatě každý, kdo nějakou VF ovcí má. I tento malý chovatel může být zdrojem cenné genetiky pro chovatele většího.

Když může být hospodářské zvíře ovce ouessantská, kamerunská nebo skudde, tak přísnost na VF ovcí mi připadá zbytečná.

Ilustrační foto: Branislav Maňo

Chtěl bych tímto příspěvkem vyvolat diskusi zbývajících chovatelů VF, kterým by klub chovatelů VF byl jistým přínosem. Pro přátele VF ovcí se dvěma či třemi bahnicemi by se tam určitě místo našlo. Určitě by tím neutrpěla užitkovost stád větších, které aktivně dojí a zpracovávají mléko.

Podobné organizační uskupení má Český svaz včelařů, který sdružuje profi velkovčelaře i malé včelaře s několika včelstvy.

Měl bych prosbu, aby se tento text dostal mezi všechny chovatele VF ovcí. Ať už velké, nebo malé. Ti by se samozřejmě měli k tomuto návrhu vyjádřit. Fakt je ten, že VF ovce stále svůj chovatelský klub nemají. Když se podaří klub založit, můžou v něm existovat vedle sebe „profi i neprofi“ chovatelé VF ovcí. Největší prospěch by z toho měly samotné VF ovce, protože by nezahynuly v moři jiných plemen.

Ing. Jan Švéda
Pokud vás tento příspěvek zaujal, kontaktujte Ing. Švédu
na tel.: 603 412 190.

Reakce na článek Ing. Švédy

Velice si cením, že Honza Švéda tento článek napsal. Východofrišská ovce (VF) si zaslouží, aby se o ní mluvilo a bylo by velmi dobré, aby si chovatelé tohoto plemene chovatelský klub založili. Jen kontakty mezi chovateli, výměna zkušeností a také možnost výměny plemenného materiálu povedou k rozvoji a zvýšení počtu zvířat tohoto plemene v České republice.

Členem chovatelského klubu se může stát každý chovatel, který je řádným členem SCHOK z.s. a chová toto plemeno nebo se o chov tohoto plemene zajímá. Není tedy podmínkou, že tento chovatel musí být zapojen do systému kontroly užitkovosti (KU).

Východofrišská ovce je zařazeno mezi dojená plemena ovcí s vynikající mléčnou užitkovostí. Je to odolné plemeno, které je na rozdíl od lacaunů vhodné i do podhorských oblastí. S počty VF to v současné době není v ČR úplně tak špatné. V KU bylo v roce 2024 evidováno 501 kusů těchto ovcí na 11 chovech, což řadí toto plemeno mezi 10 nejpočetněji zastoupených plemen v KU. Na rok 2025 budeme zapojovat další tři chovy, což znamená, že nám početní stavy budou stoupat. Kontrola užitkovosti je postavena na mléčné užitkovosti, která je rozhodujícím kritériem pro šlechtění tohoto plemene. **Schválený šlechtitelský program tohoto plemene ukládá chovatelům, kteří chtějí být zapojeni do KU, že ovce musí dojit a měli by se tedy tomuto schválenému programu přizpůsobit.**

Ing. Richard Konrád

JAK SE PAVEDL DEN PRO CHOVATELE KOZ V KRÁLOVÉHRADECKÉM KRAJI?

Skoro měsíc mi leží v hlavě myšlenka, jestli mám příští rok opakovat seminář, který letos proběhl 1. 2. 2025 v Libranticích, byl to již 2. ročník. Líbilo se to lidem? Bylo to přínosem pro jejich chovy? V čem by se to dalo udělat lépe? Co témata, vyhovují? Sama to nevyřeším. Proto jsem si vybrala několik účastníků a na některé věci jsem se zeptala:

MK: Pavle, spolupracoval jsi se mnou při přípravě tohoto koziho dne. Přiznám se, že kdybych necítla tvůj zájem uspořádat školení stůj co stůj, asi bych pod tlakem únavy po nemoci a z nedostatku času polevila a nic by nebylo... Díky za energii, kterou jsi dal do rozjezdu příprav. Z jakého důvodu jsi trval na zařazení pseudotuberkulózy do programu přednášek? Toho se nakonec ujal profesionálně MVDr. Ivo Tejníl, řekl nám také o dalších rizicích spojených s přísunem nových zvířat na hospodářství...

Pavel Bolehovský: To je jednoduché. V loňském roce jsem se na vlastní kůži přesvědčil, jak je zrádné pouze důvěřovat slovu chovatele o veterinárním stavu kupovaných zvířat. Přestože věřím, že mnoho chovatelů posune dál zvířata s problémem nevědomky, na celé věci nic nemění, že jsem díky přísunu plemeníků s pozitivitou právě na pseudotuberkulózu vynechal celou loňskou sezonu. I když hoši nebyli přímo mezi mými zvířaty, byli v těsné blízkosti, nedovolil jsem si absolvovat žádnou výstavu ani NT, čímž jsem nedodal 5 kozlů do chovů a v rámci kraje se tím ještě prohloubil jejich nedostatek, jak mi sdělila moje šlechtitelka. Opravdu jsem se přesvědčil, že mezi chovateli se toho o rizicích některých onemocnění málo ví. Teď je to hlavně o osvětě, o vysvětlení důležitosti karantény po příjezdu a o otestování alespoň těch nemocí, které testovat s nějakou spolehlivostí jdou. Dozvěděli jsme se, že v chovu zvířat není nic jednoznačné, ale pojďme se k sobě chovat slušně a takto alespoň snižujeme rizika přenosu nemocí u našich zvířat. Na celé věci mě těší pouze to, že při opakovaných testech v mém chovu se žádný přenos nepotvrdil a do sezony 2025 můžu vkročit.

MK: Paní Zadražilová, jste dlouholetá chovatelka koz, máte je přes 20 let, jak jste mi říkala. V kontrole užitekosti jste 18 roků. Co vás přimělo přijet? Jaké téma vás oslovilo?

Ivana Zadražilová: Ano, kozy u nás chováme už dlouho a člověk potřebuje čas od času přijít mezi lidi s podobným zájmem, rád si poslechne a připomene některé věci spojené s chovem a také načerpá novou energii. Už nyní se těšíme na příště. Chtěla bych poděkovat za bezva seminář. Především mě nadchl porodní kurs paní Kvisové. Za ty roky jsem už párkrát ruku v koze měla, ale stále jsem často tápala a nevěděla, jak polohu kůzlat správně srovnat. A hned jsem si letos jednu takovou horší polohu kůzlete odzkoušela v praxi. Dobře to dopadlo. Hlava šla zpět do tmy :), srovnala jsem nohy a šlo to ven jedna dvě. Takže ještě jednou moc děkuji. A i když nás paní Kvisová upozornila, že pomoc při porodu je hlavně veterinární úkon a my máme naši paní doktorku vstřícnou a snaží se kdykoliv přijet, přesto se stane, že nemůže a musíme si poradit sami. A je lepší, když o tom v tu chvíli něco víme. Myslím, že by nebylo od věci zařadit do některého z dalších seminářů přednášku na téma výživy koz, co se týče kvantity i kvality.

MK: Pane Ložku, máte to k nám do Librantic 170 km, co vás přimělo vážit tak dlouhou cestu? Přivezl jste si i dvě kolegyně, z toho dedukuji, že to pro vás snad nějaký význam mělo...

Jiří Ložek: V podstatě jsem po loňské zkušenosti jel cíleně na pana doktora Tejníla. Nicméně mě velice zaujala i další dvě témata. A přestože je pan Ing. Strnad můj šlechtitel, dojíždí k nám pro vzorky mléka, všechny tyto informace jsme si z časových důvodů nemohli předat. Na dvoře nejde dělat takto rozsáhlou přednášku o mléce. Jsem rád, že jsem za ním přijel, i chovatel se musí snažit. A přednáška o rizicích při porodech byla tedy také hodně přínosná, z paní Kvisové číslo, že to je velká odbornice. Bylo slyšet, že to, co říká, je podpořeno obrovskou praxí. I pánové Strnad a Tejníl jsou z praxe, mají svoje chovy, proto jsou pro ostatní chovatele „uvěřitelní“, i moje kolegyně to ocenily. Byla u vás sympatická atmosféra, rádi příští rok znovu přijedeme. Tyto akce mají zásadní význam pro fungování Svazu.

MK: Veru, podařilo se ti v loňském roce založit Klub chovatelů hnědé kozy krátkosrsté, jsi jeho předsedkyní, gratuluji. Myslím, že to bylo díky tomu, že se k tobě nedostala informace, že to nejde :). A i když se vám nepodařilo loni uskutečnit dvě naplánované akce pro jejich zrušení, vidím, že Klub běží dál a podpořili jste spoluprací i konání této vzdělávací akce. Přistoupili jste na model seminář a poté zasedání vašeho Klubu. Osvědčil se? Co program? Za rok do toho jdete s Královéhradeckým družem znovu?

Veronika Balášová: Určitě se to osvědčilo. Mnoho chovatelů má zájem na jednom i druhém, a když už váží cestu, zařizují hlídání hospodářství a věnují celý den setkání, je dobré toho „vyřídít víc“, prostě synergie. Mezi účastníky jsem zaznamenala výborný ohlas, všichni přednášející to měli krásně, a hlavně srozumitelně zpracované. Fakt informace pro praxi, jak pro dlouholeté chovatele, tak nováčky. Co se týká nákaz a rizik, je potřeba opakovat a opakovat! Jsem moc ráda, že mezi nás už podruhé přijel předseda plemenných knih koz Ing. Ladislav Strnad, že nás takto podpořil. Loňská přednáška

Jedna na památku. Sešlo se nás letos přes 35. Škoda, že se nechtěli fotit všichni. Ale dobrá nálada byla

o fungování kontroly užítkovosti i letošní mléčné téma je přesně to, co chovatelé dojených zvířat potřebují vědět. Co se týká další spolupráce, budu jenom ráda, když se tato akce bude opakovat. Vždy je téma, které stojí za to probrat. Budu ráda, když mi lidé napíší, která témata by je pro příště zajímala: klubhnedekozy@email.cz

Děkuji Míše Kvisové, Ivo Tejnilovi a našemu kozímu náčelníkovi Ladislavu Strnadovi. Velice děkuji také všem, kteří mi

trpělivě odpověděli na moje otázky. Toto je pro mě to nejlepší poděkování a vidím díky tomu smysl v pokračování „kozího“ vzdělávání. Ráda se dozvím i další reakce k uvedenému dni, ať můžeme příští ročníky ještě vylepšit. Pište mi na e-mail: milada.kvirencova@seznam.cz

Za Krajské sdružení Královéhradeckého kraje
Milada Kvirencová (MK)
(text a foto)

I v restauraci lze podat profí výkon
- MVDr. Ivo Tejnil

Ing. Ladislav Strnad přednáší o mléce

Vlevo Kuba Toms pomohl s názornou ukázkou, uprostřed přednášející Michaela Kvisová demonstruje s plyšovou Dorotkou (vpravo)

■ KOZÍ FARMA ZERLINA ANEB JAK SE DAŘÍ KOZÁM NA VALAŠSKU

Koza na Valašsku se tradičně chovala po jednotlivých kusech u domkařů a pasekářů jako kráva chudých. Na gruntech se chovala pro prase, to znamená, že její mléko bylo určeno pro výživu prasete. Vyskytovaly se zde hlavně kozy bílé anebo směsky plemen koz německých.

Když jsme tedy přivezli na Valašsko první kozy hnědé, zařídili jsme tím nemalý rozruch. Ale postupně jsme zapadli do místního chovatelského povědomí jako součást místní zemědělské komunity. A to není málo. Valašsko má totiž unikátní prvenství, co se týče počtu chovatelů v kraji. Vztah mezi člověkem a půdou tu nepřerušili ani komunisté, ani oligarchové a ve své podstatě se zde uchoval dodnes. Na našem gruntu zřízeném před pěti sty lety jsme jen převzali pomyslnou štafetu a pokračujeme v jeho fungování.

Chováme tedy především kozy, a to kozy hnědé krátkosrsté v dojném režimu, které máme zařazeny v kontrole užítkovosti. K tomuto chovu jsme přiřadili stádečko ovčí romney, se kterými vypásáme odlehlejší pastviny. Dobyččí jednotky nám doplňují poníci a koně. Po 15 letech hospodaření jsme zoptimalizovali jak počty zvířat, tak agrotechnické postupy. Kozí stádečko se ustálilo na cca čtyřiceti kusech, a ovčí chováme kolem třiceti. Neženeme se. Vyzkoušeli jsme vyprodukovat více, ale na výsledku hospodaření se až tak

moc nezměnilo, protože jsme již neprodali většinu produkce ze dvora, ale museli jsme dodávat do obchodů a restaurací a jezdit na trhy, což s přičtením nákladů na tyto aktivity nás vyšlo zhruba nastejno.

Zaměřujeme se na to, co nás baví: práce se zvířaty, zpracování mléka a osvěta.

První kozy, které jsme si pořídili, se nám hned první den rozutekly po pastvinách a měli jsme co dělat, abychom je vrátily do stáje. Taktéž první rok na dojárně byl boj. Po letech, kdy máme ve stádě prababičky a praprababičky, kdy stádo zná své sezonní pastviny a rytmus dne, je situace daleko harmoničtější: U nás se kozy pořád na něco těší. Hned ráno na dojírnu, kde dostanou svou porci jádra. To se tlačí jedna přes druhou, už aby byly na řadě. Nakonec to vždycky dopadne stejně... ty nejvýše umístěné na kozím žebříčku jdou vždycky jako první. Po dojení se těší do společného meziprostoru venku pod přístřeškem, kde na ně čeká čerstvá voda a čerstvé seno. Tam si mohou osobně ledacos vyřešit se sousedkou z vedlejšího kotce. A pak hurá na pastvu. Tam se těší už jen kvůli proběhnutí, natož když jim dáme nový čtverec pastvy. Odpoledne nás pak čekají vzorně seřazené, až je pustíme, aby mohly běžet do stáje, kde je čeká další futro.

S ovečkami je to podobné. První ovce jsme naháněli do přepravníku třeba i půl dne. Dnes naše ovečky znají pořadí svých pastvin: kde se budou bahnit, kde s jehňaty z jara vypásají horskou louku, kde dole v nížině tráví horké léto, podzimní přehánění z pastviny na pastvinu, a nakonec svoje zimní stanoviště. Stačí přijet s dobytčákem, zapískat a už naskakují ty nejodvážnější. Pravda, trochu nám s tím zamíchal nově se objeviv vlk, ale dnes už i on má svůj sezonní rytmus a dolů k dědině se v létě za našimi ovečkami většinou nenamáhá.

Zpracování mléka je další naše hobby. Práce s mlékem je nádherná a já říkám, že až trochu meditační: Sýrař stojí nad bílou neposkvřněnou hladinou tekutiny, kterou plynulými pohyby míchá v nekonečném kruhu. Během míchání přidá kapku toho či špetku onoho a míchá, až uzná, že je čas

přestat. Na to, aby přestal, není žádný recept, prostě cítí, že je čas přestat míchat a nechat bílou hladinu v klidu a čekat a zázrak: a voila... místo tekutiny mu vznikne jakési bílé želé, které musí vykazovat přesně ty vlastnosti, které sýrař potřebuje pro ten který sýr. Dále se pak sýrař nad tímto želé rozmáchne jako dirigent a zpočátku pomalu, postupně se stále se zrychlujícím tempem rozkrájí a rozseká na přesně takové kousky, které vyžaduje daný sýr. Nepotřebuje měřit nebo vážit, zda jsou kousky správně veliké. Sýrař cítí, že kousky jsou přesně takové, jaké je chce mít. Nakonec, zpočátku zlehka postupně více a více energeticky, nabírá kousky sýřeniny, které plní do formiček. Čas ukáže, zda jeho instinkt a energie byly správné a zda se ve formičkách utvoří lahodný sýr.

Takovým posledním naším hobby je osvěta. Těší nás, když se můžeme podělit o naše radosti a strasti se zvířaty, o naše vědomosti ohledně chovu a zpracování mléka, o zdraví, životním stylu, spokojenosti a soudržnosti. Pro styk s veřejností máme zřízen faremní obchůdek, který slouží nejenom k prodeji naší produkce, ale i k přednáškám, workshopům, demonstracím a další osvětě o životě na Valašsku, farmářském životě, příběhu kozí farmy, o kozách a kvalitě koziho mléka a o naší práci.

Fungování farmy ZERLINA tvoří tým mladých, obětavých lidí, kteří mají hlubší vztah ke zvířatům a nebojí se fyzické práce ať již v dešti, v mrazu nebo na slunci.

Ivana Christina Herman a Mgr. Dominika Sáblová

VLNA Z PŘESTÁNÍ

Biofarma Přestání

Naši farmu najdete v lesnaté krajině nad Žlutickou přehradou v nadmořské výšce kolem 600 m. Tenhle zapomenutý kout země se nachází na rozhraní Karlovarského a Plzeňského kraje. Malá vesnička Přestání je splněným snem každého chovatele zvířat... Žije tu s námi uprostřed lesů jen 6 hodných sousedů a pár chalupářů, silnice u nás končí a nevedou tudy žádné turistické stezky. A když k tomu ještě přidáte louky i pastviny protkané remízky a krásnou divokou přírodu...

Jen občas tohle kouzlo pomine. Třeba když se na šikmých loukách snažíte nepřevrátit s traktorem a nevíte, jak otevřít lis, aby balík neskončil až v přehradě. Nebo když po zasněžené a namrzlé cestě nemůžete vyjet přes kopec do civilizace.

Biofarma Přestání

Trocha historie

První ovce jsme si pořídili v roce 2013. Měli jsme kolem domu několik vhodných pozemků a naším záměrem byla produkce kvalitního masa pro vlastní spotřebu. Původně jsme si chtěli poříditi pět oveček, ale shodou okolností jsme jich nakonec dovezli deset a k tomu berana a jehňata. A další náhodou to byly ovce bergschaf – plemeno s kombinovanou užitkovostí, které se u nás příliš nechová, ale má poměrně kvalitní vlnu.

A tak jsme hned po první stříži zkusili vlnu zpracovat. Přes mokré a suché plstění, výrobu polštářů i podsedáků jsme se postupně dostali až k ručnímu předení. To už jsme se začali rozhlížet po nějakém plemenu ovcí s kvalitní vlnou. V tu dobu jsme se seznámili s manželi Kratukovými, kteří do ČR dovezli shetlandské ovce, a v roce 2015 se u nás objevily první čtyři bahnice tohoto vlnářského plemene.

Již příští rok se k nám, z důvodů ukončení chovatelské činnosti zakladatelů chovu, dostalo původní dovezené stádo a náš shetlandský chov se začal postupně rozrůstat. Díky širší spolupráci s drobnými zpracovateli vlny jsme začali shetlandskou vlnu prezentovat a nabízet na výstavách zaměřených na práci s textilními materiály. Zjistili jsme, že o kvalitní jemnou vlnu v přírodních barvách je mezi přadlenkami obrovský zájem, a proto jsme mohli dále zvětšovat naše stádo shetlandských ovcí.

Shetlandské ovce

Toto původní plemeno je už více než tisíc let chováno a přímo nebo nepřímo šlechtěno na Shetlandských ostrovech s cílem získat měkkou a jemnou vlnu. Ručně pletené vzorované svetry a čepice, jemné krajky z shetlandské vlny se už po staletí vyvážejí ze Shetland do celého světa. Proto nejdůležitějším znakem tohoto plemene je právě jeho vlna, která je nejjemnější ze všech původních plemen a má úžasnou paletu barev a vzorů.

V České republice se toto plemeno chová od roku 2008, kdy manželé Kratukovi spolu s Danielou Linhartovou dovezli z Holandska stádo deseti bahnic a dva plemenné berany. Následně byl vytvořen šlechtitelský program plemene zaměřený na produkci kvalitní vlny. Shetlandské ovce se postupně rozšířily především mezi malochovatele, kteří se zabývají zpracováním vlny. Díky spolupráci chovatelů sdružených v Klubu chovatelů plemene shetlandská ovce se podařilo následně dovést ještě další plemenné berany a několik chovných ovcí.

Aktuálně je v ČR registrováno 28 plemenných beranů osmi chovných linií. Kontrolou užitkovosti prošlo v loňském roce 125 bahnic soustředěných do osmi chovů. K tomu je značné množství shetlandských ovcí a jejich kříženců také v malých chovech, které nejsou v KU.

Shetlandská vlna se mezitím dostala do podvědomí českých přadlenek a pletařek jako nejkvalitnější vlněný materiál, který lze v našich chovech nalézt.

Shetlandské bahnice Bajka a Boženka

Náš chov v současnosti

V současné době obhospodařujeme v ekologickém režimu necelých 100 hektarů luk a pastvin, část našich a část pronajatých. Na 70 hektarech nepříliš úrodných luk vyrábíme vlastní technikou krmivo pro naše zvířata. Zhruba 27 hektarů tvoří

pastviny složené ze dvou větších pastevních areálů a několika menších výběhů. V nich najdete kolem 200 kusů ovcí, koně, pár krav a koz. Zvířata máme celoročně venku s volným přístupem do přístřešků.

Naše ovčí stádo tvoří zhruba 150 čistokrevných shetlandů a zbytek kříženci z původně chovaných ovcí. Aktuálně v něm najdete kolem 60 bahnic a 8 plemenných beranů linií Sherlock, Sherwood, Sweet, Potter a Shaman. Dále máme šedesátihlavé stádo skopců na vlnu a 6 loňských beránků k uchovnění. Ostatní jsou loňské jehničky a starší ovce. Ty v osmi letech vyřadíme z chovu a dál spokojeně dožívají na našich pastvinách. Na svoje živobytí si vydělávají vlnou, stejně jako skopci. Není tedy problém u nás potkat 14letou ovčí babičku.

Abychom mohli chovatelsky pracovat s původem zvířat a kvalitou i barvou vlny, připouštíme harémově. Do malých zimních výběhů zhruba v polovině listopadu přidělíme k jednotlivým beranům kolem deseti bahnic. Berani u ovcí zůstávají do nového roku a pak se přestěhují do společného výběhu, kde tráví zbytek roku. Díky tomu bahníme až od poloviny dubna a nemusíme tak řešit mrazivé počasí na začátku jara. Ovečky těsně před obahněním zavíráme do porodních choulů, kde zůstanou s čerstvě narozenými jehňaty 1-2 dny. Pak se stěhují ve skupinkách do větších boxů a teprve po 1-2 týdnech je vypouštíme na pastvu. Mezitím děláme první roztřídění na jehňata, která půjdou do chovu, na vlnu, popř. na maso.

Náš chov je zaměřený především na produkci vlny, a proto musíme i způsob krmení a zacházení se zvířaty směřovat k zachování její kvality. Proto také stříž vlny provádíme brzy na podzim. Jednak je vlna po období stráveném na pastvě minimálně zakrmená, ale také ovce jdou pak do zimní krmné sezony s kratším vlasem, do kterého se nečistoty tolik nezachycují.

Samotné stříhání pak musí probíhat v absolutní čistotě na podložce. Ostříhaná vlna každé ovce se hned odeberá a třídí. Jednotlivá rouna se zváží, změří se délka vláken, roztřídí podle kvality a zaevidují. Díky tomu máme hned po střížích každé rouno připravené buď na prodej pro přádelny anebo pro další zpracování.

Na zimovišti

Přestáňská přádelna

Ačkoliv se nám od začátku dařilo prodat každý rok kolem 50 kg těch nejkvalitnějších shetlandských roun a část vlny

Přádelna

i ručně zpracovat, přece jen se nám postupně vlna trochu hromadila. Začali jsme přemýšlet o možnostech strojního zpracování vlny. Dlužno dodat, že bez jakéhokoliv textilního vzdělání jsem si s trochou nadsázky představoval stroj, do kterého strčím ovci a na konci vypadne svetr. Ale podařilo se nám objevit malou rodinnou firmu Belfast mini mills, která vyrábí vybavení pro minipřádelny přesně takové, jaké jsme si přáli. Přes všechny problémy, které nastaly, jsme technologii objednali, zařadili a dopravili z Kanady až k nám.

V březnu 2022 jsme měli vybavení složené ve stodole a očekávali jsme příjezd kanadského technika, který nás měl zaškolen, s hlavou plnou otazníků. Bude naše vlna vhodná ke zpracování? Půjde připravovat vlnu po jednotlivých rounech? Půjde vyrobít přízi dost kvalitní, abychom ji mohli nabízet?

A ono to všechno šlo...

Dnes v naší minipřádelně zpracováváme ročně kombinací ruční a strojní výroby přibližně 200 kg vlastní vlny a k tomu ještě dalších 150 kg předeme ve službě pro jiné chovatele. A díky našim shetlandským ovčím můžeme nabídnout pletáčkám kvalitní shetlandskou přízi v přírodních barvách, která se nejen v Čechách vyrobí, ale také naroste. Proto také nese každá naše příze jméno ovečky, která na ni dala vlnu a má tak svůj vlastní rodokmen.

Má smysl chovat ovce na vlnu?

Určitě ano!!!

Pokud vstoupíte do textilního světa přádelnek, pletárek, tkadlen a dalších výrobců, tak zjistíte, kolik lidí vlna zajímá a jaké neuvěřitelné věci z ní dokáží vyrobit. A najednou uvidíte, kolik lidí ocení přírodní materiál prověřený staletími, který se nepřiváží přes půl světa a kterému dají šikovné ruce možnost přetvořit se v krásný výrobek. Myslím si, že pokud si chovatel najde vhodné plemeno s kvalitní vlnou a bude s ní zacházet tak, jak se patří, určitě najde dost nadšených lidí, kteří jeho práci ocení.

My máme to štěstí, že naši vlnu můžeme „držet v ruce“ od okamžiku narození jehněte až do chvíle, kdy z ní vznikne nový výrobek. Díky tomu dává i naše chovatelská práce smysl.

A pokud se Vám podaří, stejně jako nám, spojit chov ovcí se zpracováním tohoto úžasného materiálu, jistě také potkáte spoustu báječných lidí, kteří „plují na stejné vlně“!

Roman Šantora

Shetlandská příže

Česance pro ruční předení

Plemenný beran Derick (linie SWEET)

Výrobky z shetlandské vlny

Podzimní krmení

Budoucí plemenný beran Charley

S laskavým svolením Asociace soukromého zemědělství ČR přinášíme článek, který vyšel v jejich publikaci Pestrá krajina 2024.

Gratulujeme manželům Velíkovým k získání významného ocenění a přejeme mnoho zdaru jejich hospodaření. Redakce SCHOK z.s.

FARMA JANA A VLADISLAVY VELÍKOVÝCH - ZLATÁ MEDAILE V PROGRAMU PESTRÁ KRAJINA 2024

Zlatým medailistou sedmého ročníku programu Asociace soukromého zemědělství ČR Pestrá krajina, který byl na začátku února vyhlášen na konferenci konané v prostorách auly na ČZU v Praze-Suchbole, je Farma Jana a Vladislavy Velíkových (ASZ Plzeňsko). Stejně jako ostatní ocenění vytváří i toto hospodářství dalece nad rámec svých povinností taková opatření, jež jsou mimořádným přínosem pro venkovskou krajinu.

Z lavičky vedle cesty na kopec nad Čížkovem je za dobrého počasí vidět až na Šumavu.

Plzeňský kraj skrývá v krajině jižního cípu Brdských vrchů mezi městy Spálené Poříčí a Nepomuk vesničku Čížkov. Obec doložená rokem 1237, která je dílem v CHKO Brdy a leží poblíž hranic tří krajů, Plzeňského, Středočeského a Jihočeského, se nachází v nadmořské výšce téměř 600 metrů v těsném okolí několika zajímavých vrchů, včetně nejvyššího bodu jižních Brd, pověstmi opředěného Třemšína.

Právě v Čížkově si snad pro podmanivou krásu okolní krajiny před několika lety pořídili svůj nový domov manželé Vladislava a Jan Velíkoví. V obci koupili starý statek s architektonicky zajímavým obytným stavením, stodolou a hospodářskými budovami. V době, kdy venkov mladí lidé často opouštějí, je obdivuhodné, že se objeví čerstvá krev tekoucí proti proudu. A odchod z města na venkov to byl bez polovičatosti, naplno se životem zemědělců.

Na kopci nad Čížkovem je nově vybudovaný areál s ovčínem, zázemím pro techniku a včelínem.

Jan Velík si s manželkou Vladislavou našli před několika lety svůj nový domov v krásné krajině na okraji Brd.

Dnes hospodaří na cca 60 hektarech luk v katastru domovské obce. Chovají především ovce v základním stádu se 150 bahniciemi, k tomu ještě 50 koz, několik kusů mléčného skotu, tři prasata, koně a drobné domácí zvířectvo. Ekologicky chované ovce, kozy a mléčné krávy mají svůj domov především na vlastních loukách, ale v sezoně také pomáhají se spásáním cca 50 hektarů v CHKO Český kras a Brdy. V blízkém okolí Čížkova pomáhají udržovat extenzivní pastvou ještě další dvě menší ekologicky zajímavé lokality – Radašínská Draha a Novoveská Draha u Nepomuku – místa, kde díky jejich péči pravidelně vykvétají vstavače, kosatce, upolíny, vemeníky a hořce. Jan Velík k tomu ještě včelař a Vladislava Velíková provozuje sýrárnu, kde zpracovává mléko od 20 ovcí, kříženek plemene lacaune, a čtyř krav plemene brown swiss.

Faremní příjmy jsou tvořeny zejména prodejem jehňat a kůzlat na chov a maso, úhradami za spásání travin v CHKO a také prodejem medu a vynikajících biosýrů z vlastní sýrárny, které kupují zákazníci jak ze dvora, tak i na trzích, jichž se Velíkoví pravidelně účastní, část produkce jde také do nedalekého hotelu.

Díky šetrnému hospodaření v krajině, vysazováním alejí, ale i solitérů ovocných a lesních dřevin a zakládáním tůň na podmáčených loukách jsou pozemky farmy domovem velkého množství drobné zvěře, ptáků, hmyzu a obojživelníků. Přírodě blízkým způsobem hospodaření se rodině daří utvářet pestrou kulturní krajinu. Díl farmy je již plně v ekologickém režimu, část zatím zůstává v konvenčním. Se životem na statku se při návštěvách seznamují také děti z místní školky a žáci VOŠ a SOŠ Březnice. Jeden z žáků po exkurzi na farmě u Velíkových ve svém písemném zpracování návštěvy na úvod napsal: „Pan Velík a jeho žena na nás působili hned od začátku sympaticky a pohodově.“ Při návštěvě hodnotitelské komise byl dojem stejný. V závěru své práce pak žák uvádí: „Je skvělé vidět, že někdo chce a s radostí drží farmářské řemeslo, kterému dělá čest.“ S tím se nedá dělat nic jiného než souhlasit.

Na podmáčených loukách i v areálu ovčína jsou na vhodných místech vytvořené tůňe, díky nimž je zde i v dobách sucha život.

Jednou za dva roky pořádají Velíkoví v nově vybudovaném areálu ovčína na kopci nad Čížkovem Ovčí slavnosti plné hudby, divadla, výstav nebo i soutěží stříhačů vlny, nahánění

Hlavní činností farmy je chov masných ovcí a koz, základní stádo tvoří 150 bahnic a 50 koz. Dále Velíkoví chovají krávy, koně, včely a drůbež.

ovcí či soutěž sekáčů v kosení trávy. Hospodář slavnost nazývá „Festival k počtě všech ovcí a koz světa“. Při cestě na vrcholek si pocestný může odpočinout na lavičce u obnoveného křížku, odkud je za dobrého počasí nádherný výhled až na Šumavu a někdy pryč i dál.

Sám Jan Velík říká: „Máme rádi krajinu, a tak jsme tu vysázeli stromy, vytvořili tůňky a snažíme se hospodařit nějak šetrně.“ Hospodaření Velíkových není zaměřeno pouze na ekonomický efekt, ale jejich hlavním cílem je šetrná forma zemědělství beroucí ohled na krajinu a životní prostředí obecně. Proto hodnotitelská komise s potěšením udělila Farmě Jana a Vladislavy Velíkových z Čížkova zlatou medaili v programu Pestrá krajina 2024.

Stanislav Rampas, člen hodnotitelské komise programu Pestrá krajina 2024

Foto: Veronika Jenikovská a Petr Janžura

Vyšlo v publikaci Pestrá krajina 2024 vydané Asociací soukromého zemědělství ČR

V minimlékárně zpracovává Vladislava Velíková produkci od čtyř krav plemene brown swiss a dvaceti mléčných ovcí. Biosýry jdou na odbyt jak ze dvora, tak hlavně na farmářských trzích a v nedalekém hotelu.

ZDRAVÉ PAZNEHTY: KLÍČ K POHODĚ OVCÍ A KOZ & NOVÝ DOTAČNÍ PROGRAM

Správná a pravidelná péče o paznehty ovcí a koz je klíčem k jejich pohodě, zdraví a kvalitní produkci. Dobře tvarované a zdravé paznehty jsou nezbytné pro kvalitní pohyb a celkové zdraví zvířete a jeho celkový komfort. Zanedbané či nesprávně ošetřované paznehty mohou způsobit nepohodlí, bolest, snížení pohybu, infekce a v neposlední řadě vážné zdravotní problémy. Tento článek se zaměřuje na důležitost správné péče o paznehty a nabízí praktické rady, jak zajistit vašim zvířatům tu nejlepší péči.

Zanedbaná péče o paznehty může způsobit deformace, infekce a bolesti. Například hniloba paznehtů je častým problémem, který vzniká vlivem bakterií ve vlhkém a špinavém prostředí. Častější neinfekční problém je však deformace, který vzniká převážně nerovnoměrným ochopením, mění se postavení prstů a může se narušit celková rovnováha chůze. Tyto zdravotní potíže vedou ke stresu zvířete, snížení příjmu potravy a oslabení organismu.

Pravidelná kontrola paznehtů je základním krokem k jejich zdravému stavu. Ideálně by měly být paznehty kontrolovány alespoň každých šest až osm týdnů. Při jejich úpravě je nutné používat kvalitní nástroje, jako jsou speciální nůžky na paznehty či paznehtářské nože. Paznehty je třeba stříhat tak, aby měly zarovnanou plochu, nebyly přerostlé přes hrany a se stejnou délkou na obou prstech. Během práce je důležité dbát na opatrnost, aby nedošlo k poškození živé tkáně. Pokud by došlo ke krvácení, je nutné ránu okamžitě ošetřit dezinfekcí. Vhodnější je zkracování po menších částech, kvůli předejítí stříhnutí. Před, během i po ošetření je nutné dbát na čistotu a ostrost používaných nástrojů. Důležité je i pravidelné broušení nůžek či nožů, s tupými nástroji se špatně a nekvalitně pracuje.

Prostředí, ve kterém ovce a kozy žijí, hraje klíčovou roli v prevenci zdravotních problémů paznehtů. Suché a čisté ustájení zamezuje růstu bakterií, zatímco bláto a vlhkost problémy

naopak podporují. Krmná dávka by měla obsahovat dostatek minerálů, jako je zinek a vápník, které podporují zdravý růst paznehtů. Pokud zvířata nemají dostatečný přísun minerálů, můžete využít suplementaci například v podobě krmných lizů. Pravidelné preventivní kontroly zase pomáhají odhalit potenciální problémy včas. Velice dobré je pravidelné preventivní ošetření pomocí dezinfekčních van, kdy jsou zvířata přehánána přes dezinfekční vany s lavážním roztokem.

Správná péče o paznehty je zásadní pro zdraví a pohodu ovcí a koz. Pravidelná prevence a úprava paznehtů zlepšuje nejen kvalitu života zvířat, ale i efektivitu celého chovu. Důležitá je také spolupráce s odborníky a používání kvalitních nástrojů.

Nový dotační program pro chovatele ovcí a koz 20.G. Zlepšení životních podmínek v chovu ovcí a koz

Nový dotační program poskytuje motivaci pro chovatele zlepšit životní podmínky ovcí a koz. V lednu letošního roku byla otevřena výzva pro podání dotačního podprogramu 20.G.a. a 20.G.b pro rok 2025. Jedná se o nové podprogramy: Podpora na zlepšení životních podmínek pasených ovcí a koz (20.G.a.) a Podpora na zlepšení životních podmínek ustájených ovcí a koz ve stájích (20.G.b.). Sledované období pro rok 2025 je zkráceno, od 1. 2. 2025 do 30. 9. 2025. Dotační program 20.G.c (kombinovaný způsob chovu) není pro letošní rok vyhlášen, nicméně většina chovatelů si žádá v režimu pasených ovcí a koz. Druhé dotační sledované období bude rok 2026 (1. 10. 2025 – 30. 9. 2026), kdy žádosti budou přijímány již v tradičním termínu a režimu, a to od 1. 9. do 30. 9. 2025 a sledované období bude od 1. 10. 2025 do 30. 9. 2026. Bude už možné žádat o všechny tři varianty dotačního programu (pasené ovce/kozy, kombinovaný způsob i ustájení ve stájích). Výše dotace pro první sledované období (2025) pro pasená zvířata je stanovena na 416,- Kč na jednu ovci či kozu, která splnila podmínky dotačního programu ve sledovaném období. U zvířat ustájených ve stájích je sazba vyšší, a to 749,- Kč. Tato sazba však není pevně stanovena a může být krácena v závislosti na disponibilních rozpočtových prostředcích určených na tento dotační podprogram.

Chovatel, aby získal tuto dotaci, musí ve všech jejich variantách splnit:

- Školkování
- Dezinfekce paznehtů pomocí dezinfekčních brodů
- Koprologické vyšetření
- Vedení pastevního deníku / potvrzení o výměře ustajovací plochy min 1,5 m² na ovci či kozu starší 12 měsíců.
- Zabezpečení ustájení v sekcích (pro zvířata ustájená ve stájích)

Školkování jehňat a kůzlat je mezi chovateli poměrně využívané, ale aby byly splněny podmínky dotace, je nutné

se držet specifikace: vymezení chovného prostoru, který umožňuje přístup pouze jehňatům či kůzlatům, které slouží pro jejich příkrmování, volný pohyb, odpočinek či další potřeby oddělené péče. Tato opatření musí být realizována po dobu 1 měsíce od narození zvířete. Chovatel má za povinnost vést průkaznou evidenci v minimálním rozsahu (číslo hospodářství (stáje) a datum provádění školkování) a uchovávat tato data po dobu nejméně 10 let od poskytnutí dotace. *!U podprogramu 20.G.b. je délka opatření 2 měsíce!*

Koprologickým vyšetřením se rozumí vyšetření směsného vzorku náhodně vybraných zvířat v akreditované laboratoři. První odběr musí být proveden nejpozději do 30. 6. a druhý musí následovat nejdříve po 2 měsících, nejpozději však 30. 9. daného roku. Směsným vzorkem se rozumí 1 vzorek na každých 60 zvířat. Opět je potřeba vést průkaznou evidenci (číslo hospodářství, datum odběrů, počet zvířat na hospodářství k datu odběru a počet vzorků) a uchovávat tato data po dobu nejméně 10 let od poskytnutí dotace.

Dezinfekce paznehtů pomocí dezinfekčních (lavážních) van. Chovatel musí za sledované období 2x ve třech za sebou jdoucích dnech přehnat všechny ovce či kozy přes dezinfekční brod. První ošetření musí být provedeno nejpozději do 30. 6. a druhé musí následovat nejdříve po 2 měsících, nejpozději však 30. 9. daného roku. Mimo toto preventivní ošetření je nutné ošetřovat paznehty v případě individuálních potřeb zvířete. Používané přípravky pro tuto činnost nesmí obsahovat formaldehyd. Opět je potřeba vést průkaznou evidenci (číslo hospodářství, datum ošetření, název přípravku, počet zvířat a v případě individuálního ošetření i číslo zvířete a datum) a uchovávat tato data po dobu nejméně 10 let od poskytnutí dotace.

Pro dotaci 20.G.b.: Zabezpečení ustájení v sekcích, podlahové plochy minimálně 1,5 m² na ovci či kozu starší 12 měsíců věku. Pro zvířata celoročně ustájená ve stájích je nutné zajistit oddělený chov jednotlivých skupin dle stádia gravidity, termínu bahnění a období po obahnění. I zde je povinnost vést evidenci v minimálním rozsahu (číslo hospodářství, období sekce/skupiny a počet zvířat v dané sekci) a uchování po dobu nejméně 10 let od poskytnutí dotace.

Všechny nutné aktivity vyvinuté v rámci tohoto dotačního programu mají za cíl motivovat chovatele ovcí a koz ke zlepšení životních podmínek chovaných zvířat. Jedná se o poměrně rozšířené kroky, které nejsou jen „papírovou obtíží“, nýbrž opravdovými a účinnými opatřeními, která jsou pro zvířata něco platná a správný chovatel je již praktikuje.

**Aktuální zásady dotačního programu jsou k dispozici na eagri.cz*

Ing. Dominika Sokolová

Svaz chovatelů ovcí a koz

naskenuj pro e-shop

festada

Festada s.r.o.
www.festada.cz
+ 420 739 668 789

Připravte se na dotační program

extra účinný roztok do lavážních van
Hoof Strong

Nově schválený veterinární přípravek určený k péči o paznehty skotu a malých přežvýkavců. Působí příznivě proti vnějším vlivům. Hoof strong přispívá k udržení dobrého zdravotního stavu kopyta/paznehtu. Jednoduché složení 3 kyselin (octová, mravenčí a propionová).

hoof
STRONG

100 ml k přímé aplikaci za 249,-
5 000 ml za 3 499,- ředění 1:10
Ceny bez DPH.

welfare

k dispozici ve spreji či v kamysru určené k ředění

lavážní vany pro aplikaci

Lavážní vany z PVC se zahnutým okrajem a zabudovanému žebrování. Velikost 154×57×14 cm, objem 8 l.

2 499,- bez DPH

www.festada.cz • rychle dodání • katalogové nejnižší ceny • profesionální poradenství

SHRNUTÍ ŘEŠENÍ PROJEKTU QK1910082 Z POHLEDU PARATUBERKULÓZY

Úvod

V letech 2019–2023 byl za finanční podpory Ministerstva zemědělství (MZe) realizován výzkumný projekt s označením QK1910082, jehož hlavním řešitelem byl Výzkumný ústav veterinárního lékařství, v. v. i. (VÚVeL). Tento projekt se ve spolupráci s dalšími řešitelskými pracovišti zabýval vybranými nákazami bakteriálního, virového a protozoárního původu a cílil mimo jiné na zvýšení povědomí chovatelů ovcí a koz o těchto nákazách a na optimalizaci diagnostických metod pro rychlou, přesnou a citlivou detekci patogenů v různých typech analyzovaných vzorků. Jedním z vybraných patogenů byla také mykobakterie *Mycobacterium avium* subsp. *paratuberculosis* (MAP), původce onemocnění zvaného paratuberkulóza.

Paratuberkulóza (Johnova nemoc, anglicky Johne's disease) je ve své podstatě chronické zánětlivé střevní onemocnění, které postihuje domácí a volně žijící přežvýkavce a může vést k postupnému hubnutí zvířete, zhoršení kvality srsti a vlny, ke ztrátě kondice a užitkovosti, až k totálnímu vyčerpání organismu a úhynu nakaženého jedince (obrázek 1). Jedná se tedy o produkční nákazu, kterou chovatel ovcí a koz nemusí ve svém stádě zprvu tak snadno odhalit. Na rozdíl od skotu trpícího paratuberkulózou se u malých přežvýkavců ve většině případů nevyskytuje typický klinický příznak a to je průjem. Ten se pak případně objevuje až těsně před úhynem jako důsledek celkové slabosti a vyčerpání organismu zvířete. Nakažení jedinci se tedy jeví dlouhou dobu jako klinicky zdraví, v průběhu života pak náhle začnou rapidně ubývat na hmotnosti a posléze uhynou. Infekce schopné MAP se do prostředí stájí a pastvin dostávají spolu s výkaly

Ovce s úbytkem hmotnosti a špatnou kondicí postižené paratuberkulózou (foto: Worsley & Davies, 2022).

od paratuberkulóza pozitivních jedinců a také se mohou vylučovat mlékem nebo mlezivem a hrát tak jednu z důležitých rolí při přenosu nákazy na mláďata.

V rámci projektu QK1910082 byla ve vztahu k paratuberkulóze věnována pozornost zejména sérologickým a molekulárně biologickým diagnostickým metodám využitelným jak pro monitoring výskytu MAP v chovech ovcí a koz České republiky, tak také pro vysoce přesný a citlivý průkaz buněk této mykobakterie ve vyšetřovaných vzorcích. Prováděné analýzy v průběhu řešení projektu byly na jedné straně důležité z hlediska sledování nakažové situace a dynamiky onemocnění v chovech ČR, tak na straně druhé z hlediska zjištění míry kontaminace prostředí farem nebo identifikace případných rizik pro konzumenty souvisejících s produkcí potravin živočišného původu.

Stanovení protilátek proti MAP metodou ELISA

V roce 2019 byl proveden monitoring protilátek proti MAP ve 40 chovech ovcí a koz ČR, které se přihlásily do projektu. Jednalo se o sérologický screening za účelem zjištění míry positivity jednotlivých chovů a tyto analýzy sloužily také pro informování chovatelů o nakažové situaci v jejich hospodářství. Celkem bylo odebráno 2 174 vzorků srážlivé krve. Vzorky byly odebírány v každém chovu od 25 % stáda (minimálně 50 zvířat) v kategoriích bahnice a kozy a následně také od aktuálně působících plemenů. Testování na protilátky proti MAP bylo provedeno metodou ELISA ze séra vzniklého odstředěním krevních vzorků a prokázalo pozitivitu v 16 ze 40 sledovaných chovů (40 %; alespoň 1 pozitivní výsledek na chov). Prevalence paratuberkulózy se v jednotlivých chovech pohybovala v rozmezí 1–21 % pozitivních zvířat na chov (průměr: 5,6 %; medián: 3,3 %). Pouze jeden z testovaných chovů měl prevalenci ve svém stádě více než 20 % pozitivních zvířat, jinak se většina pozitivních farem (celkem 13 z 16 farem) pohybovala v číslech pod 10 % pozitivních zvířat.

Průkaz MAP v mléce zvířat zařazených do kontroly mléčné užitkovosti

Zároveň se sérologickým screeningem byla provedena studie na rozsáhlejším počtu vzorků, které zahrnovaly ovčí a kozí mléko od zvířat zařazených do kontroly mléčné užitkovosti za rok 2019. Jednotlivé vzorky mléka byly získány z Laboratoře pro rozbor mléka (LRM, Brno) a jednalo se o anonymní individuální vzorky v počtu 3 612 mlék (938 ovčích a 2 674 kozích). Vzorky pocházely ze 140 chovů, z nichž bylo 12 chovů ovcí a 128 chovů koz. Z velkého souboru vzorků byl vytvořen menší, čítající 290 směsných vzorků (240 kozích a 50 ovčích), které byly podrobeny analýze založené na molekulárně biologických metodách, konkrétně specifické real-time PCR metodě. Touto metodou byla zjištěna přítomnost MAP u 11,4 % (33 z 290) vzorků mléka. Z celkem 33 pozitivních vzorků bylo 23 z kozího (9,6 % z 240 směsných kozích) a 10 (20 % z 50 směsných) z ovčího mléka. Pozitivní vzorky pocházely z 18 chovů, z nichž bylo 13 chovů koz (10,2 % pozitivních chovů ze 128 testovaných) a 5 chovů ovcí (41,7 % pozitivních ze 12 testovaných). Tato studie tedy obsáhla celkem 60 % dojených chovů ovcí a 56,4 % chovů koz zapojených do kontroly užitkovosti a v takovém rozsahu nebyla ještě v ČR do té doby provedena.

Přítomnost MAP ve výrobcích z ovčího a kozího mléka

Specifická real-time PCR metoda byla také využita pro menší studii provedenou v roce 2021 ve spolupráci s 12 farmami ovcí a koz ČR. Na těchto farmách byla známa nakažová situace týkající se paratuberkulózy zvířat díky monitoringu protilátek metodou ELISA. Do analýzy bylo zahrnuto 7 kozích farem, 2 ovčí farmy a 3 farmy, kde byly chovány kozy dohromady s ovci. Celkem bylo získáno 80 vzorků čítajících 18 vzorků mléka, 28 čerstvých sýrů, 20 zrajících sýrů a 14 jogurtů. Typ a množství odebraných vzorků záviselo na nabídce jednotlivých farem a na velikosti jejich produkce. Mléčné výrobky určené pro analýzy byly vyrobeny z pasteurizovaného mléka a byly přírodní bez přísad nebo příchutí. Přítomnost buněk MAP byla zjištěna pouze u jednoho ze 12 testovaných hospodářství ve vzorcích vyrobených z ovčího

i kozího mléka a také v mléce samotném. Konkrétně se jednalo o kozí i ovčí mléko a čerstvé i zrající sýry, pozitivní byl také jeden ovčí jogurt. Tato farma patřila mezi paratuberkulóza séropozitivní farmy a chovala mléčné plemeno ovcí a koz (přibližně 1500 zvířat). Výrobky byly na farmě prodávány ze dvora a byly také dodávány do tržní sítě. V ostatních 11 chovech, jak sérologicky pozitivních na protilátky proti MAP, tak také negativních, byly mléčné výrobky a mléko MAP negativní.

Shrnutí

Skutečná nakažová situace není z hlediska výskytu paratuberkulózy ve všech chovech malých přežvýkavců ČR přesně známa. Zároveň se již toto onemocnění neřadí v ČR mezi nebezpečné nákazy povinné hlášení, a tudíž nedochází k přesnějším evidencím jednotlivých případů. Jistou komplikací v diagnostice nákazy hraje taktéž samotný fakt, že nakažené ovce a kozy nevykazují ve velkém procentu případů, kromě úbytku na váze a chřadnutí až ve stádiu zjevné paratuberkulózy, žádné významné viditelné klinické příznaky. Námi prováděné analýzy v průběhu řešení projektu QK1910082 tak sice nepřinášejí celkový obraz prevalence paratuberkulózy u všech chovů ovcí a koz ČR a s ním i nějaká dramatická čísla, nicméně ukazují na aktuálnost řešené problematiky a na praktické využití vybraných diagnostických metod. Diagnostika paratuberkulózy je však vcelku komplikovaná a dokáže bohužel odhalit nakažená zvířata až po dlouhé inkubační době (v řádu let), kdy již vylučují buňky MAP. Chovatel by tak měl mít na paměti, že jedním z nejčastějších způsobů zavlečení infekce paratuberkulózy do stáda je nákup již nakaženého zvířete z pozitivního chovu, a proto znalost nakažové situace stáda původu může hrát velmi zásadní roli při prevenci vstupu nákazy do chovů. Taktéž zkrmování mleziva nebo mléka z pozitivního stáda (včetně stáda skotu) je velmi důležitým rizikovým faktorem přenosu paratuberkulózy na mláďata a tím i do hospodářství. Nejideálnější variantou tak pro chovatele stále zůstává dodržovat obecná pravidla vztahující se k biologické bezpečnosti na farmách ovcí a koz, aby bylo co nejvíce minimalizováno riziko přenosu MAP do prostředí farem, nedocházelo tam k její kumulaci a tím se nezvyšoval infekční tlak a pravděpodobnost nákazy jednotlivých zvířat.

Tato práce byla podpořena Ministerstvem zemědělství ČR v rámci řešení projektu NAZV QK1910082 a institucionální podpory MZE-R00518.

Literatura

Tiwari, A., VanLeeuwen, J. A., McKenna, S.L.B., et al. Johne's disease in Canada - Part I: Clinical symptoms, pathophysiology, diagnosis, and prevalence in dairy herds. *Can. Vet. J.-Rev. Vet. Can.* 2006; 47: 874-882.

Dziedzinská, R., & Koudela, B. Paratuberkulóza, pseudotuberkulóza a parazitární infekce v chovech malých přežvýkavců. *Zpravodaj SCHOK.* 2020; 2:57-59.

Dziedzinská, R., Urban, P., Slaná, I. Průkaz paratuberkulózy v mléce malých přežvýkavců. *Veterinářství.* 2020; 70(1):30-32.

Worsley, L., & Davies, P. Ovine Johne's disease. *Livestock.* 2022; 27 (5):232-238. doi: 10.12968/live.2022.27.5.232

Autorka: MVDr. Jiřina Marková, Ph.D.

MOŽNOSTI ASISTOVANÉ REPRODUKCE PRO CHOVATELE MALÝCH PŘEŽVÝKAVCŮ

Různé možnosti asistované reprodukce u malých přežvýkavců nejsou v České republice dosud tolik známé a rozšířené. Přesto existuje mnoho způsobů, jak mohou chovatelé rozšiřovat chov svých zvířat. Tento článek se zaměřuje na různé metody asistované reprodukce, které mohou usnadnit reprodukci a zároveň zlepšit genetickou rozmanitost chovů.

Asistovaná reprodukce je soubor metod, které usnadňují a korigují rozmnožování zvířat. Nejenže napomáhají rychlejší reprodukci, ale zejména zlepšují genetickou kvalitu chovu, což je klíčové pro dosažení lepších a rychlejších výsledků. Díky laboratorním kontrolám a metodám, jako je hodnocení a výběr kvalitních spermií a oocytů, je možné efektivněji využívat kvalitní samce a samice.

Odběr ejakulátu

Nejběžnější metodou asistované reprodukce je umělá inseminace. Namísto přirozené plemenitby, kdy samec připouští samici ve stádě, je ejakulát odebírán člověkem. Ejakulát je obvykle odebírán pomocí umělé vagíny, kdy je samec přiveden k atrapě (živé samici) a ejakulát je zachycen. Pokud není možné získat ejakulát tímto způsobem, lze využít elektroejakulátor. Elektroda, která generuje elektrické impulzy, je zavedena do konečníku samce. Tyto impulzy stimulují nervy, které způsobují kontrakci hladkého svalstva a následnou ejakulaci. I z kastrátů či uhynulých samců je možné odebrat spermie. Odběr spermií se provádí z ocasu nadvarlete. Takto získané spermie mohou být uchovány a následně využity k asistované reprodukci.

Odběr ejakulátu pomocí atrapy (samice) a umělé vagíny

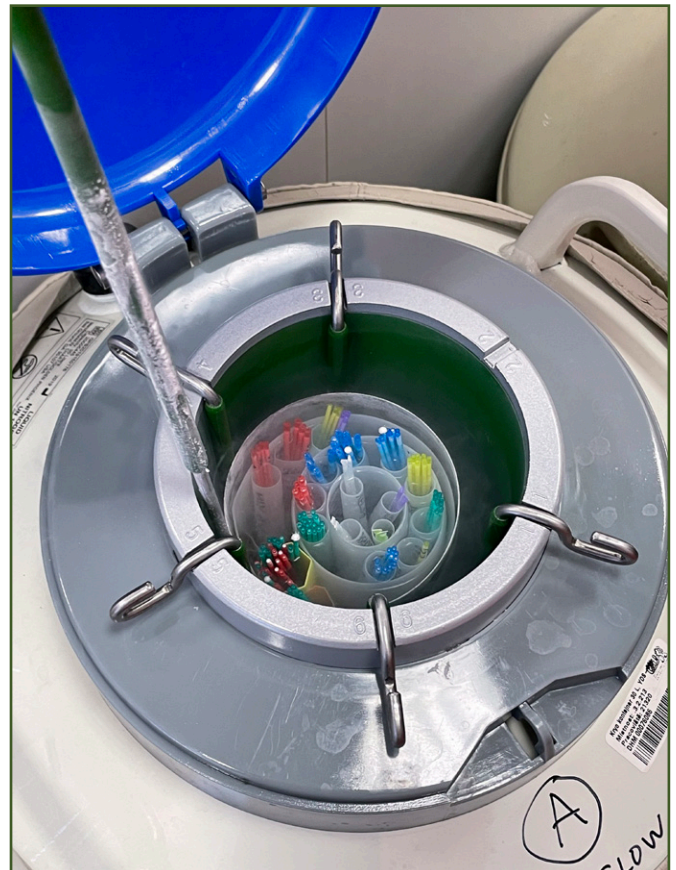
Uchování spermií

Odebrané spermie je možné uchovávat po různě dlouhou dobu. Spermie je důležité naředit ředidly, která zajišťují ochranu spermií, dodávají jim živiny a zabraňují bakteriální kontaminaci. Ředidla obsahují například sacharidy pro energii, pufrý a soli pro udržení správného prostředí pro spermie a lipoproteiny, které chrání spermie před chladovým šokem. Zchlazené sperma je možné uchovávat až 72 hodin při teplotě 0–15 °C, což prodlužuje jejich oplozovací schopnost, protože chladem se vratně snižuje nebo zastaví jejich pohyblivost a metabolismus.

Dlouhodobé uchování spermií je možné pomocí kryokonzervace, při níž jsou spermie uloženy v tekutém dusíku při teplotě -196 °C. Tento proces umožňuje prakticky neomezenou dobu uchování, ale může mít vliv na kvalitu spermií. Při kryokonzervaci je k již zmíněným ředidlům potřeba přidat kryoprotektanty, které chrání spermie před ledovými krystalky.

Jedním z kryoprotektantů je 6% glycerol, který chrání spermie tím, že nahrazuje intracelulární vodu (vodu uvnitř spermie), čímž minimalizuje poškození buněk při zmrazování. Výhodou tohoto uchování je dlouhá doba skladování spermií, ale za cenu jejich následně nižší kvality oproti chlazeným inseminačním dávkám.

Dalším způsobem dlouhodobého uchování spermií je lyofilizace. Tento poměrně nový (spíše experimentální) způsob funguje na principu sušení mrazem. Spermie jsou v průběhu lyofilizace zmrazeny, a následně dochází k sušení ve vakuu, přičemž voda ve spermiích sublimuje (přechází z pevného stavu přímo do plynného). Poté je možné vysušené spermie dlouhodobě uchovávat bez nutnosti tekutého dusíku, čímž se snižují náklady na uchování i případný transport spermií. Nevýhodou je, že takto vysušené spermie lze využít pouze pro laboratorní metodu oplození ICSI (intracytoplazmatická injekce spermie). Lyofilizace zajistí zachování nepoškozené DNA, ale spermie jsou neživotaschopné a po rehydrataci nepohyblivé, takže nemohou být využity k inseminaci.

Kontejner s tekutým dusíkem a kryokonzervovanými inseminačními dávkami

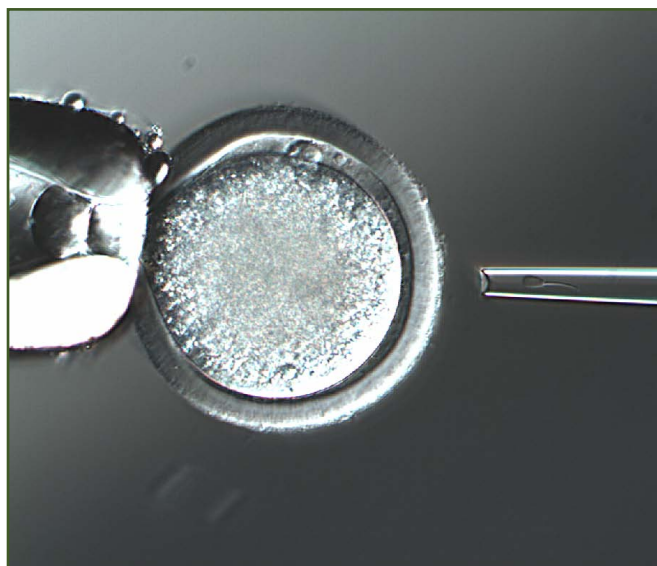
Umělá inseminace

Odebrané či uchované spermie lze využít k umělé inseminaci. Inseminace je proces, při kterém jsou spermie inseminačními nástroji zavedeny do reprodukčního traktu samice, aby došlo k oplodnění bez přirozeného páření a přímého styku zvířat. Existují různé způsoby umělé inseminace, které se liší nejen náročností, ale i účinností.

Nejjednodušší a nejrychlejší metodou je vaginální inseminace. Spermia se pomocí inseminační pipety zavede hluboko do pochvy, což je vhodné zejména pro čerstvě odebrané inseminační dávky, které nebyly zchlazeny. Tento postup je nenáročný, ale jeho účinnost je o něco nižší ve srovnání s jinými metodami. Pokud je potřeba metoda účinnější, přichází na řadu intracervikální inseminace. Zde je pipeta zavedena do děložního hrdla, a to do hloubky 1-3 cm. Tato technika je vhodná i pro prvoroďičky, které by mohly mít potíže s dalšími způsoby inseminace. Naopak laparoskopická inseminace, i když náročná a nákladná metoda, nabízí velmi vysokou úspěšnost zabřeznutí. Jedná se o chirurgický zákrok, při kterém je inseminační dávka chirurgicky aplikována přímo do dělohy samice prostřednictvím malých řezů v břišní dutině. Tato metoda je velmi efektivní, ale vyžaduje více času a technických dovedností. Pro ty, kteří hledají „alternativu“ k chirurgickému zásahu, je zde transcervikální inseminace. Tento způsob rovněž umožňuje deponování spermatu přímo do dělohy, ale bez nutnosti chirurgického zákroku, protože pipeta se zavádí přes pochvu skrze děložní čípek. Tato metoda je pro zvíře méně stresující a v některých případech může přinést lepší výsledky než laparoskopie. Nevyžaduje anestezii ani pozici s hlavou dolů, která se běžně používá při laparoskopickém zákroku a díky tomu se stres u samic snižuje. Každá z těchto metod má své specifické výhody, a výběr té správné závisí na konkrétní situaci a požadovaném výsledku.

Metody laboratorního oplození

Jednou z možností asistované reprodukce a rozmnožování zvířat je oplození vajíček v laboratorních podmínkách. Tento proces začíná získáním vajíček (oocytů). Oocyty lze získat z vaječníků uhynulých nebo jatečných zvířat, ale také z živých samic. U živých zvířat se oocyty získávají metodou laparoskopické aspirace (L-OPU), kdy veterinář laparoskopicky odebere vajíčka z vaječníků přes malé řezy v břišní dutině. Po získání vajíček, ať už z vaječníků nebo metodou L-OPU, následuje jejich hodnocení a zpracování. Vybraná vajíčka se umístí do speciálního média, kde dozrávají do fáze připravené pro oplození. Tento proces se nazývá maturace. Oplození se může provést dvěma způsoby: metodou IVF nebo ICSI. IVF je proces, při kterém se vajíčka oplozují mimo tělo samice v laboratorních podmínkách. Spermie a vajíčka se umístí do kultivační misky a spermie přirozeně proniknou do vajíček a oplodní je. Tento způsob je výhodný, protože umožňuje oplodnit více vajíček najednou a k oplození stačí menší množství spermií, než je potřeba například u umělé inseminace. Spermie však musí být pohyblivé a schopné oplodnit vajíčko – nelze použít spermie, které jsou nepohyblivé nebo lyofilizované. U metody ICSI (intracytoplazmatická injekce spermie) je do vajíčka vpravena pouze jedna spermie pomocí speciálního mikromanipulátoru a skleněné injekční kapiláry. Tato metoda je zajímavá tím, že není závislá na pohyblivosti spermií, ale na kvalitě jejich DNA. Díky tomu lze použít i spermie nepohyblivé nebo lyofilizované, což u metody IVF není možné. IVF a ICSI se často využívají u genových zdrojů či kvalitních zvířat. Lze totiž efektivně využívat omezený genetický materiál, a to i v případě, že běžná inseminace selhala nebo není možná, například kvůli úhynu samce nebo samice.

Intracytoplazmatická injekce spermie (ICSI)

Po oplození se vzniklá embrya kultivují v inkubátoru, kde se vyvíjejí v prostředí, které napodobuje přirozené podmínky vejcovodů. Embrya se nechávají růst až do fáze moruly nebo blastocysty (± 6 dní). V tomto stádiu jsou embrya připravená k přenosu do dělohy samice, kde dojde k jejich implantaci a vývoji embrya. Pokud není možné embrya ihned přenést do dělohy, mohou být zmrazena (kryokonzervována) a uchována v tekutém dusíku, dokud nebudou připravena k transferu.

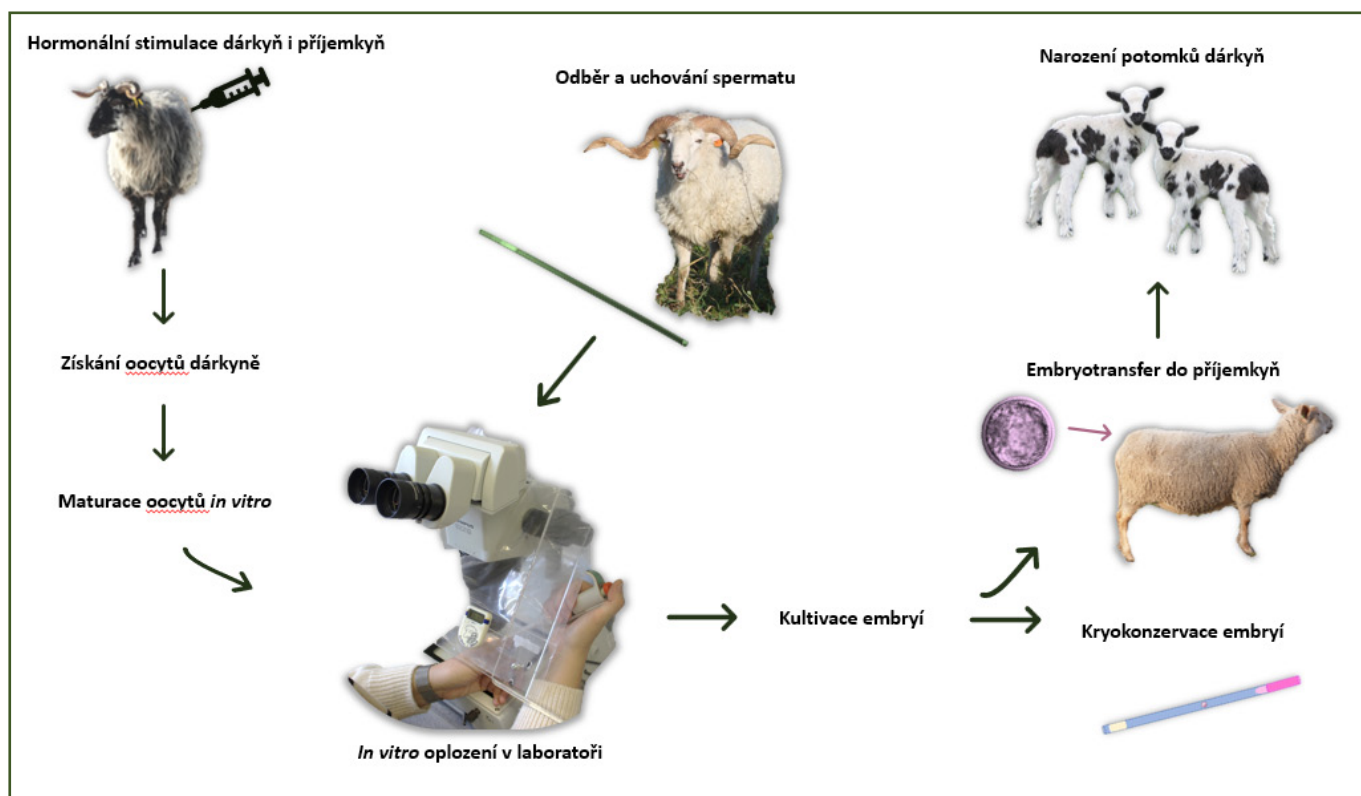
Embryotransfer

Embryotransfer je proces, při kterém jsou embrya laparoskopicky přenesena do dělohy samice, která je připravena je odnést a porodit. Tato samice (příjemkyně) tak nepředá své geny na potomky – embryo nese genetickou informaci pouze od dárkyně. Embrya mohou být získána buď po inseminaci, nebo mohou pocházet z laboratorně vytvořených embryí. Hlavní výhodou embryotransferu je, že umožňuje získat více potomků z jedné samice, než by to bylo možné při přirozené inseminaci. A tím při opakovaných odběrech lze od jedné samice získat až desítky potomků během jedné sezóny.

Závěr

Asistovaná reprodukce přináší nové, ale i osvědčené metody, které mohou výrazně zlepšit efektivitu rozmnožování a genetickou kvalitu chovů malých přeživců v České republice. Jejich využívání představuje pro chovatele cenný nástroj pro rychlejší dosažení lepších výsledků. Tato technologie nejen zvyšuje reprodukční úspěšnost, ale také otevírá nové možnosti pro záchranu ohrožených či uhynulých zvířat a zajišťuje lepší genetickou rozmanitost chovů.

Ing. Tereza Ranná
Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

Možnosti využití asistované reprodukce a laboratorního oplození

OBDOBÍ BAHNĚNÍ - HYGIENA, MLEZIVO A DOKRMOVÁNÍ, TIPY PRO DOBRU PRAXI

Bahnění je již v plném proudu, a proto není nikdy na škodu si některé věci připomenout či se dozvědět, jak se s bahněním potýkají i v jiných zemích. Proto jsme pro Vás vybrali články z časopisu Sheep Farmer, které popisují praktiky a rady ze Spojeného království.

Důležitost mleziva v prvních hodinách života jehňat je stále klíčovým faktorem pro odchov zdravých, životaschopných a odolných jehňat. Jelikož se jehňata rodí bez jakékoli imunity, je nezbytně nutné zajistit jehňatům mlezivo, které právě tyto nezbytně nutné imunoglobuliny obsahuje. Mlezivo zajišťuje jehňatům tzv. pasivní imunitu do té doby, než se vlastní imunitní systém stane aktivním, a proto kontrola napojení mlezivem či umělé podání mleziva je tak významné. K tomuto by mělo dojít ideálně do dvou hodin po narození, kdy je propustnost stěvniny pro imunoglobuliny nejvyšší. Dalším důležitým faktorem je zajištění správné hygieny během porodu a odchovu.

A v neposlední řadě může v chovu nastat situace, kdy je nutné využít tzv. umělého odchovu jehňat. V tomto případě se využívá čerstvé ovčí, kozí či kravské mléko nebo sušené mléčné krmné směsi. Pak už je na každém chovateli, pro kterou variantu se rozhodne a která pro něj a jeho chov bude nejvhodnější.

Ing. Anna Poborská, Ph.D.

KLÍČOVÉ OBLASTI, NA KTERÉ JE TŘEBA SE ZAMĚŘIT, ABYSTE ZAJISTILI JEHŇATŮM CO NEJLEPŠÍ START DO ŽIVOTA

Zvýšená kontrola používání antibiotik v době bahnění poskytla některým farmám dobrou příležitost k upravení způsobu chovu, změně zoohygienických návyků a revizi péče o novorozená jehňata na farmě - ale zůstávají ještě věci, které byste mohli vylepšit?

Péče o novorozená jehňata spočívá ve dvou zásadních bodech - mlezivu a hygieně. Kolostrum je bohaté na živiny, jako jsou bílkoviny, energie, minerály a vitamíny, ale také

na poskytování nevýživných složek včetně růstových faktorů, inhibitorů enzymů a imunoglobulinů (protilátek).

Jehňata se rodí bez ochranných protilátek (tzv. agammaglobulinemická) a jsou vnímavá vůči infekcím. Po narození jehňata vstřebávají protilátky z kolostra ve stěvě, odkud se dále dostávají do krevního oběhu. Tato schopnost absorpce imunoglobulinů však po narození klesá a do 24 hodin se zastaví.

Doporučení týkající se mleziva

Pro zajištění co nejlepšího startu do života se doporučuje, aby novorozená jehňata během dvou hodin dostala jako první krmivo 50 ml mleziva na kg živé váhy, během prvních 24 hodin celkem 200 ml mleziva na kg živé váhy.

Jehňata bez protilátek v krevním oběhu jsou po narození náchylná k infekcím, a proto je velmi důležitá hygiena. Jehňata narozená v hygienickém prostředí jsou vystavena nižšímu bakteriálnímu zatížení, což snižuje riziko onemocnění. Klíčem k ochraně před infekcemi a nemocemi je dostat do nich co nejdříve dostatek kvalitního mleziva.

Udržovat krmné zařízení mezi jednotlivými použitými řádně vydezinfikované může být hektické a v době bahnění náročné. Pokud však krmné nádoby nejsou udržovány v čistotě, může dojít k neúmyslnému zanesení bakterií do zranitelných jehňat prostřednictvím sondy, dudlíku nebo láhve. Mlezivo a mléko zanechávají v zařízení zbytkovou vrstvu (tuku a bílkovin), ve které se množí bakterie a mohou vytvářet biofilm, který je může chránit před některými dezinfekčními prostředky. Extrémní nánosy mají za následek bílý povlak, který je slizký nebo drsný.

Zařízení nejprve opláchněte vlažnou vodou – to pomůže odstranit zbytky mléčné sušiny. Použití nejprve horké vody může podpořit ulpívání tuku a bílkovin na povrchu krmné nádoby. Poté zařízení vymyjte mýdlem a horkou vodou. Nechte zařízení co nejdéle namočené v dezinfekčním prostředku, například v kyselině peroctové nebo chlornanu. Nakonec jej opláchněte vodou a nechte okapat. Pokud nemáte dostatek času na vysušení, použijte čerstvě umyté nádoby, ale před použitím je ještě jednou důkladně opláchněte vodou.

Jako namáčecí chemikálie doporučujeme použít 5% kyselinu peroctovou zředěnou na 200 ppm (částic na milion). Toto ředění vytvoříte přidáním 8 ml 5% kyseliny peroctové do 2000 ml nádoby s vodou. Namáčecí lázeň obnovujte každé

dva až tři dny. Zkontrolujte koncentraci zvoleného dezinfekčního prostředku, abyste se ujistili, že je tato koncentrace ředění dodržena.

Krmné zařízení

Vyvarujte se sdílení krmného zařízení mezi jehňaty. Pokud dvě jehňata potřebují lahve s dudlíky, použijte dvě samostatné, vydezinfikované.

Důležitá je také hygiena při porodu. Reálně je těžké dosáhnout čistých rukou, zvláště když jste bahnici nejprve chytali. Jednorázové veterinární/vyšetřovací rukavice jsou proto nutností a můžete je nosit v kapsách, abyste k nim měli snadný přístup. Porodnický gel by měl být vždy hojně nanášen, aby usnadnil kontrolu při bahnění a pomohl snížit riziko poranění bahnice.

Zajištění hygienických podmínek při bahnění

Namočte pupeční pahýly do silného jodu, ideálně dvakrát během prvních 24 hodin. Někdy bahnice olizují jód z pupečních pahýlů jehňat, takže opakované namáčení jódem zlepšuje jejich dezinfekci a vysychání. Namáčení obalí pupeční pahýl lépe než zastříkání sprejem. Doporučujeme používat malé nádoby, které mají poměrně široké hrdlo, a mají víčko, což sníží pravděpodobnost převrhnutí a vylití.

Pokud je kvalita mleziva špatná nebo pokud novorozená jehňata nejsou dostatečně krmena, nemusí absorbovat dostatečné množství imunoglobulinů, což se označuje jako selhání pasivního přenosu (FPT). Chcete-li snížit riziko FPT, zvažte kvalitu produkovaného mleziva a množství (objem), které jehňata dostávají.

Kvalitu mleziva bahnice lze měřit pomocí optického nebo digitálního refraktometru Brix. Kvalitní mlezivo pro jehňata by mělo mít minimálně 26,5 % na Brix stupnici, přičemž vyšší hodnota znamená vyšší obsah imunoglobulinů.

Příkrmy

Doporučujeme podávat mlezivo jehňatům s vysokým rizikem FPT, což zahrnuje:

1. Všechna jehňata, která se narodila „abnormálně“, například byla vytažena nebo zamotaná dvojčata.

2. Slabá jehňata a trojčata - otestujte kvalitu mleziva bahnice a krmte všechna jehňata, abyste zajistili, že všechna dostanou dostatek mleziva, a ne že jedno jehně dostane více než ostatní.

3. Všechna jehňata od bahnic s abnormalitami ve tvaru struků, například bahnice s velkými/nízko visícími struky.

Pokud si nejste jisti přenosem mleziva, může veterinář odebrat zdravým jehňatům mladším sedmi dnů vzorky krve a vyšetřit je na celkovou bílkovinu v krvi. Ten koreluje s hladinou imunoglobulinů v krvi. Jehňata s FPT mají nízkou hladinu celkové bílkoviny v krvi.

Většina sušeného kolostra je prodávána jako doplněk kolostra, nikoli jako náhrada. Kvalita se liší, proto sledujte hmotnost sušeného mleziva na jednu dávku, nikoliv celkový objem podaného tekutého mleziva. Pokud umělé mlezivo obsahuje nízký obsah imunoglobulinů, může doplňování nekvalitního mleziva jehňatům spíše uškodit než pomoci. Pokud je jehně plně nekvalitního mleziva, sníží to jeho ochotu sát od bahnice, což může dále snížit příjem protilátek.

V jedné nedávné studii bylo porovnáváno několik produktů umělého mleziva a hodnoceny hladiny imunoglobulinů, přičemž bylo zjištěno, že některé oblíbené výrobky poskytují velmi nízké hladiny imunoglobulinů. Požádejte svého veterinárního lékaře o radu, které umělé sušené mlezivo by doporučil.

Připravit se předem na dobu bahnění je skvělým výchozím bodem pro zajištění hygienického prostředí pro narozená jehňata ve vaší stáji. V případě jakýchkoli dotazů se obraťte na svého veterinárního lékaře.

Zdroj: JACKSON, Alana. Key focus areas to ensure lambing habits give your stock the best start. Sheep Farmer: A National Sheep Association Publication. February/March 2024, Vol. 44 No. 1, s. 40-41. ISSN 0141-2434

Redakčně upraveno: Ing. Anna Poborská, Ph.D.;
Mgr. Iva Oukropcová

PRŮZKUM POUKAZUJE NA TIPY PRO ODCHOV DOKRMOVANÝCH JEHŇAT

O způsobu umělého odchovu telat v mléčných farmách existuje řada výzkumů, ale o způsobu odchovu jehňat v ovčích farmách je k dispozici jen málo informací.

Důvodů, proč dochází k umělému odchovu jehňat, je celá řada - bahnice nemají dostatek mléka, výskyt vícečetných vrhů, či dokonce úhyn matky. Je tedy nevyhnutelné, aby některá jehňata byla odchována mimo bahnici.

Hlavním důvodem, proč jsou jehňata odchována uměle, je právě velikost vrhu, přičemž na velikost vrhu má zásadní vliv plemeno, výživný stav matky a dostupnost pastvy. U trojčat je vyšší riziko snížené životaschopnosti než u jedináčků a dvojčat. Mohou být pomalejší, slabší jedinci mohou mít problém s hledáním struků, v některých případech se vyskytuje také snížený sací reflex. Dalším faktorem je porodní váha, která ovlivňuje růstovou schopnost, což vede k prodloužení doby nutné k dosažení jatečné hmotnosti.

Krmení jehňat

Odborníci z Harper Adams University v roce 2021 provedli průzkum mezi chovateli, jehož cílem bylo zjistit reakce

a zkušenosti s umělým dokrmováním jehňat. Výsledky ukázaly, že nejčastějším způsobem krmení je krmení z láhve, které je však náročné na pracovní sílu. Počet uměle odchovaných jehňat za rok ovlivňuje typ použitého krmného zařízení. Při odchovu velkého počtu jehňat se obvykle používají krmné automaty, ale tato metoda je nákladnější, což by mohlo vysvětlovat, proč se lahve zdají být nejoblíbenější.

Navzdory zvýšeným nákladům umožňují krmné automaty častější krmení jehňat (ad libitum), což je pro jehňata přirozenější metoda, díky níž mohou denní přírůstky přesahovat 300 g/den a jehňata mohou dosahovat 16 kg v pěti týdnech věku.

Běžně se využívá sušené ovčí mléko, ale někteří chovatelé používají kravské nebo ovčí mléko, přičemž u obou bylo prokázáno, že účinně pomáhají při odchovu jehňat. V prvních týdnech života jsou jehňata schopna trávit pouze živiny obsažené v mléce. Nedostatečný přísun mléka by proto mohl vést k nedostatku živin, zpomalení růstu a snížení jatečné hodnoty.

Osvědčené postupy

Doporučuje se vážit (měřit) množství mléka a používat teploměr ke kontrole teploty podávaného mléka. I když některá sušená mléka lze zkrmovat studená, studie ukazují, že nedůsledné zkrmování může ovlivnit přírůstky. Měření množství i teploty mléka tedy může zvýšit přírůstky, zejména pokud se na krmení podílí více osob.

Často panuje názor, že umělý odchov jehňat není rentabilní, což si myslí 62,5 % respondentů. Užítkovost a ziskovost dokrmovaných jehňat je ovlivněna způsobem krmení, délkou doby, po kterou jehňatům je nabízeno mléko, a tím, zda jsou krmena omezeně nebo ad libitně.

Při správné zemědělské praxi a důsledném managementu krmení lze úspěšně odchovávat jehňata uměle, což přispívá ke zvýšení finančního výnosu.

Zdroj: NAYLOR, Nicky. Survey highlights tips for rearing cade lambs. Sheep Farmer: A National Sheep Association Publication. February/March 2024, Vol. 44 No. 1, s. 37. ISSN 0141-2434

Redakčně upraveno: Ing. Anna Poborská, Ph.D.; Mgr. Iva Oukropcová

Ilustrační foto: Magdalena Zajíčková, Ing. Marie Jahodová,
Veronika Kubásková, Iva Oukropcová

KOLÍKOVÝ STAV - TO JE VĚC, PANEČKU!

Jednoduchý, skladný, snadno zhotovitelný. I já jsem přistoupila k jeho výrobě svépomocí - v mém případě doslova. Stačí k tomu kousek dřevěného hranolu (manžel zatím neví, že už ho nikdy nebude potřebovat) a koupené bukové kolíčky na hrábě. Vrtačka a smírek se postarají o hlavní akt při výrobě tohoto famózního kousku chytré domácnosti.

Je báječným kamarádem při výrobě podsedáků, koberečků a vůbec takových důležitých věcí.

Takový pěkný barevný podsedák (lidově zvaný podprdelník) na židli ke stavu - to je ono!!

Jdu na to...

Neb jsem děvče spořivé, zužitkuji přitom spoustu zbytků - klubíček přízí, která jsem různě podědila či zůstaly z předchozích projektů. Tak si nejdříve připravím deset barev, vezmu velký háček (č. 10) a uháčkuji dlouhý, opravdu dlouhý řetízek. Je tak dlouhý, že smotaný do klubíčka je veliký asi jako dětský míč. Ale hrátky s ním budou zcela jiného kalibru. Ještě potřebuji nůžky, centimetr, bavlněný provázek na osnovu (lze použít i tenkou stuhu, lacetku, cokoliv pevnějšího), jehlu s větším ouškem a samozřejmě onen stav.

Budu tkát 52 cm široký a 30 cm dlouhý kousek - požadovaný finální rozměr. Je nutno počítat s tím, že výsledný výrobek se poněkud scukne v obou směrech, takže přidám pár centimetrů (8 -10) navíc.

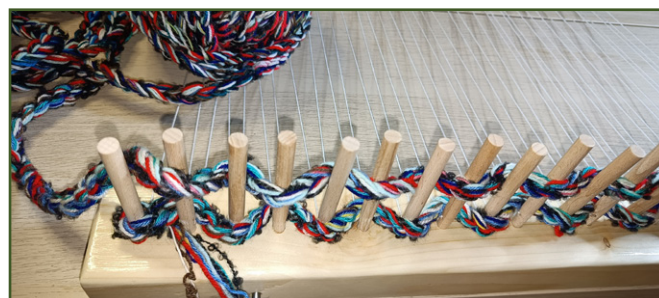
V mém případě dneska pozvu do práce 20 kolíčků. Na prvním kolíčku uvážu bavlněnou šňůrečku a navléknu do všech kolíčků za pomoci jehly či háčku (obr. 1). Vypadá to zatím jako náhrdelník pro náčelníka. Ale ten není doma, a tak pokračuji ve tkaní. Poté, co jsou všechny kolíčky seřazeny na nástupu, je nutno nastavit osnovu. Každý kolíček posunuji na provázku ve vzdálenosti 45 cm. Vznikají tak dlouhé smyčky. Smyčky položím před sebe. Vypadají při troše představivosti jako obrysy lyží. Fantazie opět začíná pracovat. Jsem jako stonožka na svahu čekající na instruktora. Poslední kolíček opět podarují uzlíkem a špagátek ustříhnu. Vracím se z imaginárního svahu zpátky ke stavu.

obr. 1

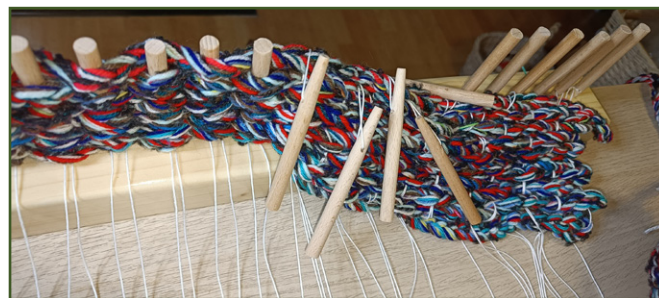

Přichází na řadu ta fajnová prácička - tedy tkaní. Vezmu útkový materiál - onen uháčkovaný řetízek. Otočím první otáčku kolem krajního kolíčku. Volné konce přízí řetízku zatím nechám tak. A pak prostě už jen kličkuji mezi těmi kolíčky jak zajíc na honu (obr. 2). Na konci otočka a fičím zase nazpět. Tak běhám s řetízkiem mezi kolíčky, dokud mi kolíčky a síly stačí. Setru pot. Když už jsou kolíčky plné, vytahuju je postupně (asi po čtyřech kusech) ze stavu a vysunu z tkaniny, potáhnu šňůrečku. Zasadím opět zpátky jak sazečku do řádku (obr. 3). Tak absolvuje celá řada kolíčků svůj průvlek. Kolíčky opět stojí nahé ve stavu a já je znovu a znovu obíhám onou tlustou háčkovanou parádou (obr. 4). Tkaniny přibývá. Tak to jde stále dokola, až mám utkáno asi 40 cm.

obr. 2

obr. 3

obr. 4

Přichází čas dokončit své dílo. Poslední klička opět náleží krajnímu kolíčku. Nechávám na řetízku opět asi 10 cm jednotlivých přízí na pozdější začištění a odstříhnu zbytek. Vytáhnu všechny kolíčky z jejich depa a nechám viset na kraji. Začínám finalizovat od prostředka. Každému kolíčku odstříhnu jeho vodící nitky a dám mu pro dnešek volno. Jednotlivé šňůrečky je nutno opravdu řádně utáhnout až ke konci smyček (špiček lyží), aby nebyla vidět bavlněná osnovu, a svázat od každého kolíčku ke kolíčku. Jako by se kolíčky chytly všechny v řadě za ruce. Že to dělám dobře, poznám, protože uzlík drží poslední řetízkovou řadu. Jednotlivé nitky od uzlíků navléknu do jehly a protáhnu zpátky neviditelně do tkaniny

(obr. 5). Stejně tak postupují s jednotlivými přízemi z řetízko-
vého útku. Čím více utáhnou osnovní nitky, tím hutnější se tka-
nina stane. Všechny konečky odstříhnu a hola hola... máme tu
nový podsedák! (obr. 6) Je čas postavit na kafičko, pochvá-
lit se. Při šálku dobré kávy pomalu rozebírám další nápady,
co všechno by se takto dalo utkat, a hlavně z čeho!!! Hlavou
mi běží všechny ty materiály... vlna tlustá, tenká, motaná,
pletená, surová, barvená, nastříhaná stará trička, prostě-
dla, barevné odstřížky - zase je toho celá fůra. Stejně tak
se není nutno omezovat na rozměr. Takový pěkný koberec či
dlouhý podsedák na zahradní lavičce, lehátko...

obr. 5

Tak práci a nápadům zdar!!!

PS: pro majitelky stavu s pevným listem - moc dobře
se kolíkový stav využije při navíjení osnovy. :D

Mgr. Jana Suchá, Vlněnka z Kunzova

Jana.sunshine@seznam.cz

www.facebook.com/zkunuzova.cz

REPORTÁŽ ZE SCHŮZKY KLUBU ZPRACOVATELŮ VLNY A DALŠÍCH PŘÍRODNÍCH MATERIÁLŮ

25. 1. 2025 jsme se sešli na pravidelné výroční schůzce Klubu
zpracovatelů vlny a dalších přírodních materiálů v hojném
počtu 18 členů a 4 hostů a jako obvykle bylo veselo. Probrali
a zhodnotili jsme úspěšné aktivity z uplynulého roku a naplá-
novali několik krásných vlněných akcí na rok letošní. O všech
těchto akcích vám tu postupně taky napíšeme.

Na letošní schůzce Klubu se členové sešli opravdu v hojném počtu

Nechyběla opět ani zajímavá exkurze, tentokrát do nově
vznikající mini-přádelny Jesenické vlnění, kde nám Vladka
a Roman Křenkovi ukázali rozvolňování, česání a mykání
surové vlny do krásných čistých česanců. Postupně přibude
i výroba přízí. Všichni se již velmi těšíme, jaké pěkné materi-
ály zde bude možné připravit.

Poděkování Evě Vobrové za perfektní organizaci akce
na Toulcově dvoře

Jedním z témat, kolem kterých se točil hovor během naší schůzky, bylo to, že aby vlna mohla být dále zpracovávána jako kvalitní surovina, kterou bez pochyby je, je potřeba už před jejím stříháním zachovat pár jednoduchých pravidel. Pojdme si je zde zopakovat:

- Vlna nesmí být zakrmená. Zakrmená vlna je ta, ve které se nachází mnoho zbytků sena i jiného krmiva. Obvykle vzniká způsobem krmení, kdy ovce mají krmivo v tzv. jeslích, kdy si seno navzájem trousí na hřbety a vše se tak znehodnotí, anebo chovatel hází seno přes zvířata do krmelce. Tato zakrmená vlna se vyskytuje hlavně po jarní střížce, kdy ovce pobývaly spíše ve stáji než venku. Pokud máte možnost, stříhejte tedy raději na podzim, kdy ovce byly celou pastevní sezonu venku na pastvinách. Takovou vlnu je pak radost vzít do rukou.
- Ovcí nestříhejte na slámě ve stáji, ale ideálně podložte kobrec/staré prostěradlo, nebo stříhejte na nějaké čisté ploše, např. betonová terasa.
- Po ostříhání rovnou odeberte špinavou vlnu z nohou a kolem zadku a odhodte ji do záhonku - tam udělá nejlepší práci jako

hnojivo. Zbývající čistou část rouna zabalte od okrajů ke středu do balíčku, který můžete ještě zarolovat, a pak vložte do papírového pytle/krabice. Takovou vlnu zpracovatelé rádi upotřebí na své projekty. Vlnu neuchovávejte v igelitu, protože by se zapařila a postupně znehodnotila

Těšíme se na další společné vlněné tvoření.

Kateřina Vodrážková

V dalším kroku se mohou míchat barvy nebo materiály a ven leze dokonalý pramen připravený na předení

Na konci pak vychází rovnoměrný pramen sčesaných vláken

Vladka Křenková vysvětluje jednotlivé kroky při zpracování vlny. V tomto prvním kroku se vlna rozvolňuje.

Tato krásná starobylá česačka je stále velkou pomocnicí při zpracování vlny

TROCHU JINÝ POHLED NA CHOV OVCÍ

Je čtvrtek 7. 11. 2024 a já jsem v Ostravě na konferenci o sociálním podnikání, kterou v rámci S-pointu Moravskoslezského kraje pořádá jeho vedoucí paní Valášková. Jak přitažlivé jméno zvláště pro mě, chovatelku valašek, která vystavěla na „ovci k ničemu“, jak často byla a mnohdy jest tato ovečka nazývána, sociální podnik s názvem Dílna U Beránka, kde našli místo tři lidé se zdravotním hendikepem.

Přicházím do sálu plného lidí, kteří sdílejí své úspěšné příběhy z cesty sociálního podnikání, v očích vidím drajf a tah na branku. Lídrem sociálních podniků je firma zaměstnávající 150 osob se zdravotním postižením. Sedím a poslouchám nadšeného představitele závodu na výrobu zahradních potřeb, jak s hrdostí doplňuje svůj výklad o plnění norem na 80 %, které pobočka společnosti dosahuje s lidmi, již mají zdravotní omezení, paralelně v tom samém podniku s lidmi zdravými, kteří plní na procent sto. Netuším, jak to dělají, já svým zaměstnancům normy nemohu dávat, rozklepaly by se jim ruce a zvětšily úzkosti z pocitu vlastní nedostatečnosti. Přesto, i když si nedáváme cíle, v přirozenosti jich na určité úrovni neměřitelné lidskou optikou dosahujeme.

Ten tlak na výkon vidím všude, sociální oblast nevyjímaje. Se svým příběhem o Víře, Lásce a Naději, kterou zpracováváme ve VLNě našich oveček, působím přinejmenším podivně. Když přidávám vzpomínku, jak táta našel v lese ztracené jehně, které jsem v dětské naivitě toužila opečovávat, jehně, které následně vidím v koupelce poražené a rozporcované, zatloukám pomyslný poslední hřebíček do rakve svého sdílení o úspěšné sociální podnikatelce jednou provždy. Tam někde však má cesta sociálního zemědělství započala, neboť mé

METODIKA KONTROLY ZDRAVÍ ZVÍŘAT A NAŘÍZENÉ VAKCINACE NA ROK 2025

■ Pro ovce jsou pro rok 2025 v MKZ následující povinné preventivní a diagnostické úkony, na které se poskytují příspěvky ze státního rozpočtu:

Brucelóza:

EpC100 Brucelóza ovcí a koz (B. melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RBT + RVK)

Plemenní licentování beraní 1× ročně. Seznam plemenných licentovaných beranů poskytne SCHOK a Dorper Asociace cz.

EpC111 Brucelóza ovcí a koz (B. melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RBT)

V hospodářstvích (stádech) s tržní produkcí mléka nebo v nichž se provádí kontrola užitkovosti, se vyšetření provádí 1× ročně. Do reprezentativního počtu zvířat se zařazuje 25 % samičích zvířat (všech plemen) starších 12 měsíců nebo jsou v laktaci, a to nejméně 50 samičích zvířat (je-li v hospodářství méně než 50 zvířat, musí být vyšetřena všechna starší 12 měsíců, nebo která jsou v laktaci) a všichni nekastrovaní samci starší 6 měsíců, vyjma jatečných beránků.

Zaměstnankyně sociálního podniku češe VLNu s dětmi v rámci edukačního programu v Národním zemědělském muzeu v Ostravě

srdce tlukoucí v dětském tělíčku bylo konfrontováno s bolestí lidské pragmatičnosti. Dnes vím, že je nutné v každodennosti hledat harmonii mezi hmotou a duchem a rovnováhu mezi má dáti dal, ale také vnímám, že ovečka valaška a lidé se zdravotním hendikepem mají cosi společného... Co to je, je nepředatelné a musí si k tomu dojít každý sám, neboť se to nedá spočítat na litry nadojeného mléka, kilogramy masa a množství zpracované vlny.

Co mohu s určitostí říct, že osobně je pro mě propojení chovu původní valašské ovce se zaměstnáváním osob se zdravotním hendikepem velmi léčivé a tuším, že je to přínosem i pro naši v určitém pohledu výkonově nemocnou společnost.

Gabriela Žitníková

EpC120 Brucelóza ovcí a koz (B. melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RBT + RVK)

Všechny zmetalky - (jeden odběr) odběr a vyšetření se provede bezprostředně po zmetání.

EpC130 Brucelóza ovcí a koz (B. melitensis) - VyLa (P + BV) Při podezření nakažení se vyšetřují zmetci, případně plovkové obaly, jestliže matka je neznámá. KVS SVS určí rozsah vyšetření.

Klasická klusavka

EpC310 Genotypizace - stanovení genotypu prionového proteinu - VyLa - (Real Time PCR, analýza meltingové křivky) Zvířata v rámci šlechtitelského programu podle jednotlivých plemen vybraných SCHOK a Dorper Asociace cz. ÚVS SVS určí rozsah vyšetření.

EpC322 TSE - Klusavka - VyLa (RT)

Všechna uhynulá, utracená a nutně poražená zvířata starší 18 měsíců nevykazující změnu chování nebo příznaky postižení nervového systému, v souladu s přílohou III. nařízení Rady a EP (ES) č. 999/2001. Rozsah vyšetření určí KVS SVS.

Epididymitida beranů, brucella melitensis - střediska pro odběr spermatu, beraní před zařazením do střediska pro odběr spermatu

EpC800 Epididymitida beranů (Brucella ovis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK nebo ELISA)

Beraní v hospodářství původu během 60 dnů před umístěním do karanténní stáje střediska pro odběr spermatu.

EpC801 Epididymitida beranů (Brucella ovis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK nebo ELISA)

Beraní během 30 dnů před začátkem karantény ve středisku pro odběr spermatu.

EpC802 Epididymitida beranů (Brucella ovis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK nebo ELISA)

Beraní v karanténní stáji ve středisku pro odběr spermatu (nejméně 21 dnů po přijetí).

EpC803 Epididymitida beranů (Brucella ovis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK nebo ELISA)

Beraní ve středisku pro odběr spermatu 1× ročně.

EpC804 Brucelóza (Brucella melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK)

Beraní během 30 dnů před začátkem karantény ve středisku pro odběr spermatu.

EpC805 Brucelóza (Brucella melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK)

Beraní v karanténní stáji ve středisku pro odběr spermatu (nejméně 21 dnů po přijetí).

EpC806 Brucelóza (Brucella melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK)

Beraní ve středisku pro odběr spermatu 1× ročně.

■ **Pro kozy jsou pro rok 2025 v MKZ následující povinné preventivní a diagnostické úkony, na které se poskytují příspěvky ze státního rozpočtu:**

Tuberkulóza koz

EpD100 Tuberkulóza - Adg - jednoduchá tuberkulace (Bovitubal)

V hospodářstvích (stádech) s tržní produkcí mléka se vyšetřuje jedenkrát ročně 25 % samicích zvířat (všech plemen) starších 12 měsíců, a to nejméně 50 samicích zvířat (je-li v hospodářství méně než 50 zvířat, musí být vyšetřena všechna).

Brucelóza

EpD200 Brucelóza ovcí a koz (B. melitensis) - VyLa - KS (RBT + RVK)

Všechny zmetalky - (jeden odběr) odběr a vyšetření se provede bezprostředně po zmetání.

EpD210 Brucelóza ovcí a koz (B. melitensis) - VyLa - KS (RBT + RVK)

Plemenní licentování kozli 1× ročně. Seznam plemenných licentovaných kozlů poskytne SCHOK.

EpD221 Brucelóza ovcí a koz (B. melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RBT)

V hospodářstvích (stádech) s tržní produkcí mléka nebo v nichž se provádí kontrola užitkovosti, se vyšetření provádí 1× ročně. Do reprezentativního počtu zvířat se zařazuje 25 %

samicích zvířat (všech plemen) starších 12 měsíců nebo jsou v laktaci, a to nejméně 50 samicích zvířat (je-li v hospodářství méně než 50 zvířat, musí být vyšetřena všechna starší 12 měsíců, nebo která jsou v laktaci) a všichni nekastrovaní samci starší 6 měsíců, vyjma jatečných kozlíků.

EpD230 Brucelóza ovcí a koz (B. melitensis) - VyLa (P + BV)

Při podezření z nakažení se vyšetřují zmetci, případně plodové obaly, jestliže matka je neznámá. KVS určí rozsah vyšetření.

Klasická klusavka

EpD312 TSE - Klusavka - VyLa (RT)

Všechna uhynulá, utracená a nutně poražená zvířata starší 18 měsíců nevykazující změnu chování nebo příznaky postižení nervového systému, v souladu s nařízením (ES) č. 999/2001. Rozsah vyšetření určí KVS SVS.

Epididymitida beranů, brucella melitensis - střediska pro odběr spermatu, kozli před zařazením do střediska pro odběr spermatu

EpD800 Epididymitida beranů (Brucella ovis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK nebo ELISA)

Kozli v hospodářství původu během 60 dnů před umístěním do karanténní stáje střediska pro odběr spermatu.

EpD801 Epididymitida beranů (Brucella ovis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK nebo ELISA)

Kozli během 30 dnů před začátkem karantény ve středisku pro odběr spermatu.

EpD802 Epididymitida beranů (Brucella ovis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK nebo ELISA)

Kozli v karanténní stáji ve středisku pro odběr spermatu (nejméně 21 dnů po přijetí).

EpD803 Epididymitida beranů (Brucella ovis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK nebo ELISA)

Kozli ve středisku pro odběr spermatu 1× ročně.

EpD804 Brucelóza (Brucella melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK)

Kozli během 30 dnů před začátkem karantény ve středisku pro odběr spermatu.

EpD805 Brucelóza (Brucella melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK)

Kozli i v karanténní stáji ve středisku pro odběr spermatu (nejméně 21 dnů po přijetí).

EpD806 Brucelóza (Brucella melitensis) - VyLa - sérologické vyšetření (RVK)

Kozli ve středisku pro odběr spermatu 1× ročně.

■ **Povinné preventivní a diagnostické úkony na rok 2025 hrazené chovatelem zvířat Maedi Visna, artritida a encefalitida koz:**

Vyšetření na nákazy maedi-visna a artritida a encefalitida koz bude provedeno v roce 2025 (což platí pro chovy, kde bylo vyšetření provedeno v roce 2022). Pokud se jedná o nové hospodářství v kontrole užitkovosti, první vyšetření musí být provedeno v roce zařazení do kontroly užitkovosti. Poté vždy 1x za 3 roky dle MKZ.

Ovce

ExC400 Maedi-Visna - VyLa - sérologické vyšetření (ELISA)

Hospodářství musí být prosté na základě vyhodnocení laboratorního vyšetření ze strany KVS SVS anebo se jedná o nové hospodářství zařazené do kontroly užitkovosti, respektive již ozdravené hospodářství. Pozitivní hospodářství z předešlých let může být do monitoringu zařazeno až po ozdravení a na základě rozhodnutí příslušné KVS SVS. Seznam hospodářství v kontrole užitkovosti poskytne SCHOK a Dorper Asociace cz.

V hospodářstvích (stádech), v nichž se provádí kontrola užitkovosti, se vyšetření provede 1x za 3 roky. Do reprezentativního počtu zvířat se zařazuje 25 % samičích zvířat (všech plemen) starších 12 měsíců nebo v laktaci, a to nejméně 50 samičích zvířat (je-li v hospodářství méně než 50 zvířat, musí být vyšetřena všechna starší 12 měsíců, nebo která jsou v laktaci) a všichni nekastrovaní samci starší 6 měsíců, vyjma jatečných beránků.

Kozy

ExD400 Artritida a encefalitida koz - VyLa - sérologické vyšetření (ELISA)

Hospodářství musí být prosté na základě vyhodnocení laboratorního vyšetření ze strany KVS SVS anebo se jedná o nové hospodářství zařazené do kontroly užitkovosti, respektive již ozdravené hospodářství. Pozitivní hospodářství z předešlých let může být do monitoringu zařazeno až po ozdravení a na základě rozhodnutí příslušné KVS SVS. Seznam hospodářství v kontrole užitkovosti poskytne SCHOK.

V hospodářstvích (stádech), v nichž se provádí kontrola užitkovosti, se vyšetření provede 1x za 3 roky. Do reprezentativního počtu zvířat se zařazuje 25 % samičích zvířat (všech plemen) starších 12 měsíců nebo v laktaci, a to nejméně 50 samičích zvířat (je-li v hospodářství méně než 50 zvířat, musí být vyšetřena všechna starší 12 měsíců, nebo která jsou v laktaci) a všichni nekastrovaní samci starší 6 měsíců, vyjma jatečných kozlíků.

Nákazová situace v ČR

Výskyt katarální horečky ovcí v ČR (sérotyp 3)

První ohnisko katarální horečky ovcí (dále jen „KHO“) v ČR (po 15 letech bez výskytu KHO) bylo potvrzeno dne 6. 9. 2024 na hospodářství s chovem ovcí, koz a skotu v Jindřichovicích, okres Sokolov, Karlovarský kraj. Téhož dne bylo potvrzeno další ohnisko v Karlovarském kraji v obci Šindelová v hospodářství s chovem skotu a ovcí. V potvrzených ohniscích byla nařízena mimořádná veterinární opatření v souladu s legislativou. Od září 2024 do konce prosince 2024 bylo v ČR potvrzeno celkem 115 ohnisek KHO sérotypu 3 v krajích Ústeckém, Karlovarském, Libereckém, Středočeském, Jihočeském, Plzeňském a v kraji Vysočina.

ÚVS SVS vydala dne 10. 9. 2024 Nařízení Státní veterinární správy (mimořádná veterinární opatření) ve znění pozdějších změn, v němž byly uvedeny územní celky, které zahrnovalo pásmo katarální horečky ovcí v ČR (tzn. oblast ČR s výskytem

KHO). Do 29. 10. 2024 byla ČR rozdělena na část území prostou KHO a část území, které zahrnovalo pásmo KHO. Ponechání prosté části ČR usnadňovalo chovatelům zvířat vnímavých ke KHO obchodování se zvířaty s ostatními členskými státy. Bylo však omezeno přemísťování zvířat mezi těmito 2 částmi ČR, kdy zvířata, která měla být přemísťována z pásma KHO v ČR do části prosté ČR musela splňovat určité zdravotní garance dané podmínkami celostátního Nařízení Státní veterinární správy - MVO. Z důvodu šíření nákazy bylo prostřednictvím Nařízení Státní veterinární správy (mimořádná veterinární opatření) ze dne 29. 10. 2024 rozšířeno pásmo katarální horečky ovcí na celou ČR. To znamená, že od uvedeného data je celá ČR státem bez statusu prostého ke katarální horečce ovcí.

SVS ČR zavedla v ČR entomologický monitoring za účelem stanovení období sezónně prostého katarální horečky ovcí v ČR (tedy období bez aktivity přenašečů onemocnění, tiplíků rodu *Culicoides*). V ČR bylo rozmístěno celkem 39 pastí na odchyt hmyzu v chovech hospodářských zvířat, laboratorní vyšetření zachyceného hmyzu provádí SVÚ Jihlava. Na základě výsledků entomologického monitoringu bylo vyhlášeno období sezónně prosté KHO v ČR ode dne 29. 11. 2024. V tomto období nedochází v ČR k šíření nákazy KHO prostřednictvím *Culicoides*. Období bude ukončeno se vzestupem aktivity tiplíků rodu *Culicoides* na základě výsledků entomologického monitoringu. Předpoklad ukončení je konec dubna 2025.

Na přelomu loňského a letošního roku se v oblastech ČR, kde byla KHO loni potvrzena, začaly objevovat v chovech skotu ve vyšší míře potraty, porody života neschopných mláďat, případně mláďat s malformacemi. Jedná se velice pravděpodobně o důsledek nákazy KHO z podzimního období. Dle odborné literatury může totiž docházet k přenosu viru z matky na plod prostřednictvím placenty a následně způsobovat výše popsané komplikace.

SVS v tomto období doporučuje chovatelům skotu a ovcí zvážit využití možnosti preventivní vakcinace svých chovů proti katarální horečce ovcí, sérotypu 3. Vakcinace v zimním či brzkém jarním období je totiž účinnou ochranou chovů před pozdějším rozšířením nákazy do chovů a rozvojem klinických příznaků onemocnění. V ČR je registrovaná vakcína proti sérotypu 3 katarální horečky ovcí pro skot a ovce (výrobce Bioveta a.s.). Vakcinace je dobrovolná a je hrazena chovatelem.

Vzhledem k šíření KHO v Evropě v minulých letech se dá očekávat i v ČR během léta a podzimu letošního roku opětovný výskyt nákazy. I přes vyhlášené období sezónně prosté KHO v ČR, se jedná pouze o dočasný stav a není to oficiální mezinárodní status země prosté nákazy KHO. V ČR stále platí celostátní mimořádná veterinární opatření ke katarální horečce ovcí, v němž jsou stanoveny podmínky k vakcinaci zvířat proti sérotypu 3 KHO.

V EU byla roce 2024 katarální horečka ovcí (KHO) hlášena ve Francii, Německu, Dánsku, Lucembursku, Rakousku, Švédsku, Portugalsku, Španělsku a v Polsku - sérotyp BTV-3. Dále ve Španělsku byly hlášeny sérotypy BTV-4, BTV-8 a BTV 1, v Andoře BTV-8, a v Rakousku BTV-4.

SCHOK
SVAZ CHOVATELŮ OVCI A KOZ

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

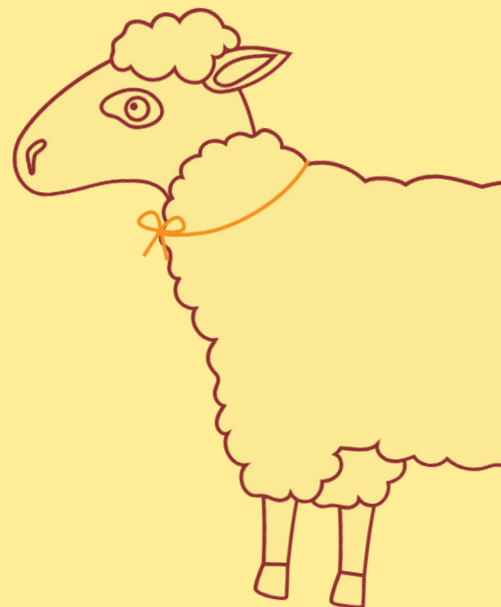

farma v Přírodní rezervaci Dubno
Klety 41, 552 03 Česká Skalice

Centrum rozvoje Česká Skalice, o.p.s.,
Královéhradecké sdružení svazu chovatelů ovcí a koz
a Správa NKP státního zámku Ratibořice

Vás srdečně zvou na osvětovou akci

RATIBOŘICKÉ OVČÁCKÉ SLAVNOSTI

A DEN ZEMĚ V BABIČČINĚ ÚDOLÍ

V SOBOTU 26. DUBNA 2025 / OD 10 DO 16 HODIN

- ukázka pastvy ovcí, práce ovčáckého psa a stříhání ovcí
- přehlídka plemen ovcí a koz
- stříhání ovcí
- předvedení ručního zpracování vlny
- nabídka produkce od drobných zemědělců, chovatelů a pěstitelů
- předvedení práce kovářů
- tvořivé dílny pro děti
- stánkový prodej rukodělných předmětů
- nabídka místních a regionálních výrobků
- vystoupení hudební skupiny KLAPETO

Akce se koná za každého počasí!

Vstupné: zdarma.

Tento projekt je realizován v rámci programu spolufinancovaného z fondu Interreg.
Tento projekt je spolufinancován z prostředků Města Česká Skalice a Královéhradeckého kraje.

Interreg

Spolufinancováno
Evropskou unií

Česko - Polsko

**Česká:
Skalice**

KRÁLOVÉHRADECKÝ
KRAJ

EKO FARMA VRBĚTICE Vás srdečně zve na
SELSKÝ DEŇ
7. 6. 2025

od 9.00
*vstupné
dobrovolné*

Vystupí:
CM Dokopyjan, DFS Dokopyjánek,
FS Javorník, gajdoš Petr Sovják

Hlavní program:
MISTROVSTVÍ
ČR VE
STRÍHÁNÍ
OVCÍ

KRAJSKÁ VÝSTAVA OVCÍ A KOZ ZLÍNSKÉHO KRAJE

